

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

GÖÇ EDEN KADINLARIN KİŞİSEL UYUM
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Çiğdem KAKAÇ TOĞLUK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Belkıs KARATAŞ

Doç. Dr. Ayşe BALCI

MERSİN-2009

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

GÖÇ EDEN KADINLARIN KİŞİSEL UYUM
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Çiğdem KAKAÇ TOĞLUK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Belkıs KARATAŞ

Doç. Dr. Ayşe BALCI

TEZ NO:.....

Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütülmüş olan “Göç Eden Kadınların Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi” başlıklı çalışma, jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 18/06/2009

Unvanı, Adı ve Soyadı,
Üniversitesi Jüri Başkanı

Unvanı, Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Jüri Üyesi

Unvanı, Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Jüri Üyesi

Unvanı, Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Jüri Üyesi

Unvanı, Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Jüri Üyesi

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü
İmza mühür

TEŞEKKÜR

Tanıőtıđımızdan bu yana beni her alanda destekleyen, motive eden ve bu çalışma sũresince değerli yardım ve katkılarını esirgemeyen tez danıőmanım Sn.Yrd.Doç.Dr. Belkıs KARATAŞ'a,

Yũksek lisans õđrenimim boyunca sağladığı katkıları ve hep daha fazlasını sorgulamamızı sağlayan Mersin Őniversitesi Sağlık Yũksekokulu Mũdũrũ Sn.Prof.Dr. Ayşe ÖZCAN'a,

Gũler yũzũ ve pozitif enerjisini eksik etmeyen ikinci tez danıőmanım Sn.Doç.Dr. Ayşe BALCI'ya ve istatistiksel analizlerde yardımcı olan Arő.Gör. İlter Helvacı'ya,

Yũksek lisans õđrenimim boyunca beni sũrekli destekleyen ve motive eden babam, annem ve ağabeylerime, hayatımın her dõneminde hep yanımda olan, yardımlarını esirgemeyen ve beni sũrekli destekleyen eőime teőekkũr ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1.GİRİŞ	1
1.1. PROBLEMİN TANIMI ve ÖNEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMA SORULARI	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. GÖÇ	6
2.1.1.Göçe tarihsel bir bakış	6
2.1.2.Göç nedir ve sosyolojik açıdan göç	8
2.1.3.Göç türleri ve kuramları	10
2.1.4.Göç nedenleri	11
2.1.5 Göçün yol açtığı sorunlar	15
2.2. GÖÇ VE KADIN	17
2.2.1. Kadınlar açısından göç etme nedenleri	18
2.3. GÖÇ VE SAĞLIK	19
2.4. GÖÇ, KADIN VE SAĞLIK	20
2.5. GÖÇÜN KİŞİSEL UYUM ÜZERİNE ETKİSİ	23
2.5.1. Kişisel uyum ile ilgili çalışmalar	24
2.5.2. Göç, kadın ve sağlık ile ilgili araştırmalar	25
2.6. GÖÇ EDEN KADINA YAKLAŞIMDA HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ	27
3. GEREÇ ve YÖNTEM	31

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	31
3.2. ARAŞTIRMANIN ŞEKLİ	31
3.3. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER ve ÖZELLİKLERİ	31
3.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ	32
3.5. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	32
3.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	36
3.7. ÖN UYGULAMA	37
3.8. VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ UYGULANMASI	37
3.9. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	38
4. BULGULAR	40
4.1. BÖLÜM 1: SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR	40
4.2. BÖLÜM 2: BİREYE ÖZGÜ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİN KİŞİSEL UYUM PUAN ORTALAMALARI İLE İLİŞKİSİ	49
4.3. BÖLÜM 3: GÖÇ SÜRECİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİN KİŞİSEL UYUM PUAN ORTALAMALARI İLE İLİŞKİSİ	58
5.TARTIŞMA	63
5.1. SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	63
5.2. BİREYE ÖZGÜ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİN KİŞİSEL UYUM PUAN ORTALAMALARI İLE İLİŞKİSİ	69
5.3. GÖÇ SÜRECİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİN KİŞİSEL UYUM PUAN ORTALAMALARI İLE İLİŞKİSİ	71
6.SONUÇLAR VE ÖNERİLER	74
6.1. SONUÇLAR	74
6.2. ÖNERİLER	75
7.KAYNAKLAR	76
8. EKLER	84
8.1. EK-1 ANKET FORMU	84
8.2. EK-2 HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ	88
8.3. EK-3 UYGULAMA PLANI	92
9.ÖZGEÇMİŞ	93

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelgeler	Sayfa No
Çizelge 1. Mahallelerde Yaşayan Kadınların Yaş Grubuna Göre Dağılımı.....	33
Çizelge 2. Mahalle ve Yaş Gruplarına Göre Ulaşılmaması Gereken Kadın Sayıları.....	34
Çizelge 3. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Yaş Gruplarına Göre Sayıları... 34	
Çizelge 1.1. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	41
Çizelge 1.2. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Konut ve Aile Özelliklerinin Dağılımı.....	42
Çizelge 1.3. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Sosyal Etkinliklerine Göre Dağılımı	44
Çizelge 1.4. Göç Eden Kadınların Göç Sürecine İlişkin Özellikleri.....	45
Çizelge 1.5. Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Puan Aralıklarının Dağılımı.....	46
Çizelge 1.6. Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	47
Çizelge 1.7. Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	48
Çizelge 2.1. Göç Eden Kadınların Yaşlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	49
Çizelge 2.2. Yerleşik Yaşayan Kadınların Yaşlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	50
Çizelge 2.3. Göç Eden Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	51
Çizelge 2.4. Yerleşik Yaşayan Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	51

Çizelge 2.5. Göç Eden Kadınların Medeni Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı	52
Çizelge 2.6. Yerleşik Yaşayan Kadınların Medeni Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı	53
Çizelge 2.7. Göç Eden Kadınların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	53
Çizelge 2.8. Yerleşik Yaşayan Kadınların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı	54
Çizelge 2.9. Göç Eden Kadınların Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	54
Çizelge 2.10. Yerleşik Yaşayan Kadınların Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	55
Çizelge 2.11. Göç Eden Kadınların Eşleriyle Olan İlişkilerine Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	56
Çizelge 2.12. Yerleşik Yaşayan Kadınların Eşleriyle Olan İlişkilerine Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	57
Çizelge 3.1. Göç Eden Kadınların Göç Etme Süreleri ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	58
Çizelge 3.2. Göç Eden Kadınların Göç Etme Nedenleri ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	59
Çizelge 3.3. Göç Eden Kadınların Göç Ettiği Bölge ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	60
Çizelge 3.4. Göç Eden Kadınların Oturduğu Mahalleyi Seçme Nedeni ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	61
Çizelge 3.5. Göç Eden Kadınların Sosyal Etkinliklere Katılma Durumları ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	62

ÖZET

Göç Eden Kadınların Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi

Bu araştırma; Göç sürecinin ve göç sürecine ilişkin özelliklerin kadının kişisel uyumu üzerine etkilerini incelemek, kadına özgü tanımlayıcı özelliklerin kadının kişisel uyum üzerine etkilerini incelemek, göçmen kadının kişisel uyumunu etkileyen etmenleri tanımlamak ve göçmen kadınlar ile yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum farklılıklarını saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmış ve yürütülmüştür.

Araştırma örneklemini; Mersin ili Merkez ilçesinde yer alan (en çok göç alan) Kurdali, Demirtaş, Çilek mahallelerinde yaşayan, göç etmiş 285 kadın; Gazi, Bahçe ve Pirireis mahallelerinde yaşayan, yerleşik grubu oluşturan (Mersin’li olan) 219 kadın olmak üzere toplam 504 kadın oluşturmaktadır. Araştırma 20–44 yaş kadın grubuna, anket formu ve Hacettepe Kişilik Envanterinin Kişisel Uyum ile ilgili bölümüne bağlı kalınarak, göç eden ve yerleşik yaşayan kadınlarla yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır.

Araştırmamıza katılan göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan aralıklarının dağılımına baktığımızda, her iki grubunda yaklaşık üçte birinin kişisel uyum puanının 37–43 puan arasında olduğu yani kişisel yönden uyumlu oldukları saptanmıştır. Her iki grupta da 0–30 arasında puan alanların oldukça düşük olduğu görülmüştür. Yani her iki grupta da kişisel yönden uyum sağlayamayan kadınlar oldukça düşüktür. Araştırmamıza katılan göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımına baktığımızda, her iki grubunda ortalamalarının birbirine yakın oldukları bulunmuş olup kişisel uyum yönünden de iki grup arasında bir fark bulunmamıştır. Göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum alt ölçek puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde; her iki grupta da kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler ve psikotik belirtiler alt ölçek puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: göç, kadın, sağlık, hemşirelik, kişisel uyum

ABSTRACT

Determining The Personal Adaptation Levels Of Migrant Women

This research is planned and executed for investigating the effects of migration process and its effects on the personal alignment of the women, the effects of women-specific characteristics on personal adaptation of women, identifying the factors affecting the personal alignment of women, identifying the personal adaptation differences between migrant women and the built-lived (settled) women.

The research has covered 285 migrant women who live in the streets (up immigration field) Kurdali, Çilek, Demirtaş and 219 settled women who live in streets Bahçe, Gazi and Pirireis in Central District of Mersin province.

The research has been performed by collecting data from the 20-44 age group migrant and settled women via questionnaire and face to face interviews which were in line with the Personal Alignment section of the Hacettepe Personality Inventory.

When we look at the distribution of both groups (migrants and settled women) about one-third of the each group have individual alignment scores between 37-43 points; that means these women are personally compatible (adapted). In both groups the number of women who have 0-30 points is very low. That means in both groups the numbers of women who are not personally adapted are very low.

When we look at the distribution of average scores in both groups (migrants and settled women), the average of both groups' are close to each other, and no difference is observed in terms of personal adaptation (harmony).

When average sub scale (lower scale) scores of personal adaptation of migrant women and settled women is examined, it is observed that the average of sub-scale scores related to perform on their own, emotional stability, neurotic tendencies, and psychotic symptoms, are very close to each other.

Key words: migration, women, healthy, nursing, personal integration

1.GİRİŞ

1.1. PROBLEMİN TANIMI ve ÖNEMİ

Göç olgusu, temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın her yönünü etkilemekte ve değişime neden olabilmektedir. Ülkemizde 1950'li yıllardan sonra belli sosyoekonomik şartlar sonucunda kırsal alanlardan şehirlere doğru gerçekleşen iç göç hareketi, bugün kentlerimizin içinde bulunduğu sorunlar yumağının en büyük nedenlerinden biridir (1,2).

Göç, genel olarak insan hareketliliği olarak tanımlanır. Bu hareketlilik, mekânlar arası, zaman boyutlu bir hareketlilik olma yolunda pek çok etmeni de bünyesinde barındırmaktadır. Göç edilen yerdeki kalış süreleri, göç edenlerin özellikleri yanında psiko-sosyal etkileri ve uyum sorunlarını da beraberinde getirmesi nedeniyle çok yönlü ele alışı gerektiren bir özellik göstermektedir (3).

Türkiye'deki iç göçün tarihini birbiriyle örtüşen dönemleri de içeren ancak bazı temel özellikler ile ayırt edebileceğimiz dört temel dönemde ele alabiliriz. "1923'den 1950'ye", "1950'den 1960'a", "1960'dan 1980'e" ve "1980'den sonrası". Bu ayırım tarihsel olmaktan çok ilgili sorunsal alanların farklılaştığı dönemleri yansıtmaktadır (4,5).

Türkiye'de 1950'li yıllarla birlikte hızlanan köyden kente göçün, bu dönemde ülkenin kırsal alanlarındaki ekonomik ve toplumsal değişme ile başladığı ve hızlandığı görülmüştür. Türkiye'de toplumsal oluşum içinde tarımın makineleşmesi ve modernleşmesi, geleneksel toprak sahipliği rejiminin değişmesi, topraksızlaşma ya da toprakların belirli ellerde toplanması, ulaşım koşullarındaki gelişmeler gibi etkenlerle, kırsal alanlarda yaşayan nüfus kentsel alanlara doğru hareketlenmiş, 50'li ve 60'lı yılların iç göçü ortaya çıkmıştır. Burada göçe ivme veren etkenler arasında nüfus artışı, tarımdaki düşük üretkenlik, kırsal alanlardaki artan işsizlik ve eğitim nedeniyle kentlere yönelme yer alır. Bu dönem, köyden ve köylülükten hızla kopma dönemidir (4-9).

1980-1990 yılları arasında temel bir toplumsal dönüşüm sergileyen Türkiye, serbest piyasa ekonomisi kavramı ile tanışmış, küreselleşme sözcüğü yavaş yavaş ülke gündemine girmeye başlamıştır. 1980 askeri hareketi, bayındırlık yatırımlarının artışı ile iletişim ve ulaşım koşullarının iyileşmesi, sanayileşmeye yönelik olarak hedeflenen

büyüme hedefi ile küçük ve orta ölçekli sanayi tesislerinin artması ile göçler hızlanmaya başlamıştır. Yine bu dönemde 1990'lı yıllardan sonra Güneydoğu Anadolu'da terör olgusu önemli bir göç nedeni olmuştur (4–9).

İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin ve diğer birçok büyük kentimiz, hızlı ve düzensiz göç hareketi ve yoğun nüfus artışı nedeniyle bugün sayıları milyonları aşan bir nüfus kütesini barındırmak zorunda kalmıştır. Artan nüfustan etkilenen sadece yerel ve merkezi yönetim olmamış, göç edilen yerde daha önce yaşayan halk ile göç eden halk da hızlı ve düzensiz göçün getirdiği sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmışlardır (2,10- 13).

Göçler toplumdaki pek çok değer gibi aile yapılarını da etkilemektedir. Göç gerçeği ile yüz yüze gelen aileler, gidilen bölgelerde farklı bir kültürel ortama girmektedir. Girilen bu yeni ortama uyum süreci aileler üzerinde değişik şekillerde etkilere yol açabilmektedir (1). Örneğin geniş aile yapılarından büyük kentlere göç yaşandığında bu aile yapılarında meydana gelen en önemli değişikliklerden biri aile tipinin çekirdek aileye dönüşmesidir. Göçün yapısal değişikliklere etkisi yanı sıra ilişkilere yansımaları ise zaman alabilmekte aile içi ilişkiler anlamında geleneksel ilişkiler devam edebilmektedir.

İbrikçi'nin belirttiğine göre; göç sürecinde birey sürekli değişen bir çevre ile etkileşim içindedir. Bu durum insanın düşüncelerini, görüş ve amaçlarını, ilişkilerini, yaşadığı yeri, yaşam biçimini, tutum ve davranışlarını değiştirir. Bu nedenle göç, bireyin sosyal ve kişisel uyumunu etkileyen önemli bir toplumsal değişim etkenidir (13).

Göçle gelen kişiler girdikleri yeni ortamlarda hem değişime uğramakta hem de girdikleri bu ortamı kendi kültür ve değer yargılarıyla değiştirebilmektedirler. Kişi, girdiği bu yeni çevrenin mevcut kültürüne karşı, bir baskı ve asimilasyon ile karşılaşabildiği gibi kendi kültürünü de devam ettirebilme çabası içindedir. Kişi, eğer tek başına ya da ailesi ile birlikte göç etmişse, bu baskıyı yoğun şekilde hissedecek, ya da geniş bir kitle şeklinde göç etmiş ise, bu baskıya direnebilmesi nispeten kolaylaşacaktır. Çünkü toplumsal dayanışma açısından insan sayısı, önemlidir. Kitle halindeki göçler ve tek tek yapılan göçler bu özelliği taşıması açısından farklılık göstermektedir. Kalabalık nüfusta birlikteliği sürdürmek daha kolay olmaktadır. Destek sistemlerinin çokluğu kişinin ortama uyum sağlamasında yardımcı olacaktır (1,14).

Göçmenler ve azınlıklar göç ettikleri yerlerde kendi etnik ve dinsel kimliklerini ve varlıklarını koruyabilmek için, korunma mekanizmaları geliştirmek zorundadırlar. Bunun için de aralarındaki bağları sağlamlaştıran geleneksel değerlere, sahip çıkıp onları yaşatırlar (15).

Göçle gelen bireyler hem yeni ortama ayak uydurmak yani uyum sağlamak için bazı değişimleri yaşamakta hem de kendileri de girdikleri çevrede bir değişim yaratmaktadırlar. Bu sürecin kendisi çeşitli uyum sorunlarını içerebilmektedir. Yeni sosyal alana uyumun yanı sıra çeşitli psikolojik sorunlar da yaşanabilmektedir.

Erdilek'in ilettiğine göre, göç eden kadınların %90'ı İstanbul'a geldikten sonra psikolojik sorunlarının artmıştır (15). Göçlerin psikolojik boyutuna baktığımızda en ağır mağduriyeti de kadınlar yaşamıştır. Memleketinde üretici konumdaki kadın üretimden kopmuş, dilini bilmediği bir ortamda evine kapanmış, ailenin yabancısı olduğu çevreye karşı geliştirdiği savunma mekanizması içinde sığınılan kültürel ve töresel bağlarla daha fazla baskı altına girmiştir. Kendi iradesi dışında göçen kadının, eşi ve çocukları ile de ilişkileri olumsuz etkilenmiş, sağlık ve ruhsal problemler yaygın olarak yaşanmaya başlanmıştır (1,10).

Yaşanan en önemli olumsuzluklardan biri de aile içi şiddetin artmasıdır. Dicle Üniversitesi'nde yapılan bir kadın çalışması, aile içi şiddete en çok maruz kalan kadınların son 10 yıl içinde göçen ailelerden geldiğini göstermiştir (15).

Göç eden kadınlar, bir yandan kendileri için yepyeni bir dünya olan kente uyum sağlamaya çalışırken, bir yandan da göç sonrası ekonomik sıkıntıları aşmak için çaba harcamaktadırlar. Göçün ilk aşamasında erkekler işgücü piyasalarında kendilerine bir yer edinmeye çalışırken, kadınlar kendilerine düşen rolü yerine getirebilmek ve ailenin geçimine katkıda bulunabilmek için kendilerine özgü stratejiler geliştirmeye başlamaktadırlar. Örneğin evde gıda üretmekte, bir yere gitmek gerektiğinde uzun mesafeleri bile yürümekte, yiyecek ve yakacak yardımı almak için başvurmakta, düğünlere ve günlere katılmayarak sosyal amaçlı harcamalarını azaltmakta, giyecek ihtiyaçlarını ise kendileri örerek veya dikerek karşılamaktadırlar (14).

Göçle birlikte, kadınlar, kente uyum zorluğu çeken, kentte karşılaştıkları keskin sınıfsal ayrımlar nedeniyle sorun yaşayan çocuklarıyla ve onların eğitimiyle daha çok ilgilenmeye, veli toplantılarına katılmaya başlarlar. Babanın işte olduğu saatlerde

çocuklarıyla ilgilenen göçmen anne ve çocuklar arasında köydekinden farklı bir ilişki biçimi gelişir (10,15).

Göç mağduru kadınların yaşam koşulları ise çok daha zordur. Gittikleri yerde Türkçe bilmedikleri için kamusal alana çıkamayan, sağlık ve eğitim sorunlarını çözemeyen bu kadınlar ciddi fiziki ve psikolojik sağlık sorunları yaşayabilmektedirler (15,16).

Görüldüğü gibi kadınların göç karar sürecine katılımları, göç gerekçeleri, kente uyumları, kentsel mekânla kurdukları ilişki biçimleri ve kentte işgücüne katılımları göz ardı edilemez biçimde erkeklerden ayrılmaktadır. Göç araştırmalarında ve iktisadi istatistiklerde görünmez olsalar da kadınlar ücretli veya ücretsiz aile işçisi olarak önemli oranda üretime katılmakta ve geliştirdikleri aile yaşam stratejileri ile ailenin göç edilen kentte varlığını koruyabilmesini sağlamaktadırlar (10,15).

Hemşirelik bilimi, özellikle halk sağlığı hemşireliği insan sağlığının korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesinden sorumludur. Halk sağlığı hemşiresi birey, aile ve toplumun çevresinde var olan ya da daha sonra olabilecek sağlık zararlarını ortaya koymak ve önlem alınmasını sağlamak amacıyla girişimde bulunabilir. Bu nedenle önemli bir sorun olan göçleri de geniş bir bakış açısıyla işlevlerinde değerlendirir. Bu anlamda, halk sağlığı hemşireleri toplumun değişik kesimlerine koruyucu sağlık hizmetleri verirler. Bu hizmetleri verirken göç etmiş ailelerle karşılaşır ve onların sağlık durumlarını yakından değerlendirebilir. Özellikle risk grubu olan kadın göçmenlere bedensel, ruhsal, sosyal yapılarına, halk sağlığı hemşireliğinin gerektirdiği gibi bütüncül bir yaklaşımla hemşirelik bakımı sağlar.

Kuruüzüm, kesin dönüş yapan işçi çocuklarının uyum problemi üzerine yaptığı çalışmasında göçün kişisel uyumu yakından ilgilendirdiğini ve etkilediğini ortaya koymuştur (17).

Kalaycıoğlu ve Rittersberger'in, Ankara'da ev hizmetlerinde çalışan kadınlar arasında yaptıkları araştırma bulguları, kadınların %40'ının evlendikten sonra eşleriyle, %53'ünün ise küçük yaşta aileleri ile gelmiş olması, kadınların önemli bir bölümü açısından göçün bireysel bir karar olmadığını göstermektedir (18).

İbrikiçi, göçün kadının psikososyal adaptasyonu üzerine etkilerini incelediği araştırmasında kadınların, sosyal ve kişisel uyum zorlukları yaşadıklarını ve uyum problemlerinin göçle ilişkisinin olduğunu belirtmiştir (13).

Göç eden kadınlar diğer bireylere göre sağlık açısından daha fazla risk altındadırlar. Bu nedenle hemşireler tarafından kadınların sağlığı geliştirme davranışları değerlendirilmelidir. Göç eden kadınlar aileleri ile ele alınmalıdır. Bütüncül yaklaşım göç eden kadınların ve ailelerin sağlıklarının korunması ve sürdürülmesi açısından oldukça önemlidir. Böyle bir yaklaşım sağlık hizmetlerinin planlanması açısından kolaylık sağlayacaktır.

Göç konusu hemen hemen her bilim alanını ilgilendirmektedir. Göç eden kadınlarla ilgili çeşitli çalışmalar mevcuttur. Ancak, göç eden kadınların kişisel uyumu ile ilgili literatür oldukça sınırlıdır. Bilindiği gibi göç eden kesim de risk grupları arasında yer almaktadır. Yoğun göç alan Mersin ilinde, göçle ilgili çalışmalar yapılmış olmasına rağmen, göç eden kadınların kişisel uyumları ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenlerle, bu araştırma göç eden kadınların kişisel uyum düzeylerinin ve buna etki eden faktörlerin tanımlanmasında ışık tutucu olacaktır.

1.2. ARAŞTIRMA SORULARI

A. Bireye özgü tanımlayıcı özelliklerin bireyin kişisel uyumu ile ilişkisi var mı?

- ❖ Yaş ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Eğitim düzeyi ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Medeni durum ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Sosyal güvenlik durumu ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Eşin eğitim düzeyi ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Eşlerin birbirleriyle olan ilişkileri ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum düzeyleri arasında bir fark var mı?

B. Göç sürecine ilişkin özelliklerin bireyin kişisel uyumu ile ilişkisi var mı?

- ❖ Göç süresi ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Göç nedenleri ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Geldikleri bölge ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Şu anda yaşadığı mahalleyi seçme nedeni ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?
- ❖ Sosyal etkinliklere katılma durumu ile kişisel uyum arasında ilişki var mı?

2. GENEL BİLGİLER

2.1 GÖÇ

Göç olgusu tarih boyunca toplumların ve bireylerin yaşamını ekonomik, siyasal, kültürel, sosyal ve psikolojik bakımdan çok yönlü ve karmaşık bir biçimde etkilemiştir (1,19–22).

Aynı zamanda göç olgusu, öncesi ve sonrasındaki tüm dönemlerde uyum durumlarını da içeren çok geniş bir süreci kapsar. Bu sürecin iyi anlaşılabilmesi için de, göçün tarihine, göçün tanımına, türlerine, kuramsal çerçevesine, nedenlerine, etki ve sonuçlarına değinilecektir.

2.1.1. Göçe Tarihsel Bir Bakış

Göç, günümüzde en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. Gelişmekte olan ülkeler genelinde nüfus artış hızının yüksekliği, çeşitli yerel, bölgesel ve etnik çatışmalar, insan hakları ihlalleri ve gelir dağılımının bozukluğu göç eğilimini yaygınlaştırmaktadır (23).

Çok önemli bir sosyolojik olgu olan göç, insanların topluluk halinde yaşamaya başlamalarından sonra, değişik adlar ve görünüm altında gerçekleşmiştir. Tarihsel süreçte göçler genel olarak; açlık, savaş, şiddet, kıtlık, iklim koşulları, siyasi ve dini sebepler, eğitim, makineleşme, sanayileşme, ekonomik gereksinim v.b. nedenlerden kaynaklanmıştır. Tarihsel süreçte genel olarak göçleri; ilkçağ, orta çağ, sanayi çağı ve yeniçağ olarak dört kategoriye ayırmak mümkündür (23,24).

Göç olgusu, Türkiye’de 1960’lı yıllardan itibaren ağırlıklı olarak araştırılmaya başlanmıştır. Bunun nedeni ise, 1950’lerden önceki dönemde önemli bir göç hareketinin yaşanmamış olması, insanların köylülükten, aşiretten ve topraktan kopmamak için göç etmeyi düşünmemiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu sorun kısmi olarak 1950'lere kadar devam etmiş, 1950'ler ve 1960'lar boyunca sürekli göçe dönüşmüş, hızlanarak 1970'lerin ortalarında doruğa ulaşmış ve büyük şehirlerin etrafı, imarsız ve plansız gecekonduyla dolmuştur. Türkiye'deki bu dönüşüm ve geçirilen dönemleri temel özelliklerine göre gruplandırarak açıklamak yerinde olacaktır. Buna göre;

- 1923-1950’li yıllar
- 1950-1960’lı yıllar

□ 1960-1980'li yıllar

□ 1980'den günümüze kadar olan yıllar olmak üzere dört grupta toplamak mümkündür (1,24–26).

Türkiye'de 1923 ile başlayan ilk dönemde, önemli bir göç hareketi yaşanmamakla birlikte kırdan kente ve kentten kente az sayıda da olsa küçük bir göç yaşanmıştır. Evlilikler, memur tayini, okul gibi nedenler göçün temel sebebi olmuştur (5,27).

1950'li yıllardan itibaren köyden kente göç olgusu, kırsal kesimde görülen ekonomik ve toplumsal alanlardaki değişmeler ile birlikte artarak devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın bitimi ile Türkiye'nin dünya sistemine katılma çabaları, tarımın makineli ve modern hale geçmesi, geleneksel toprak sahipliği rejiminin değişmesi, bayındırlık alanlarındaki yatırımlar nedeniyle kırsal alandan kentlere göç başlamış ve 1950'li yıllar ile 1960'lı yıllarda iç göç hareketleri ortaya çıkmıştır (4,26).

1960–1980'ler arası dönem, kentsel alanların kendi yapılarının ve bu yapılardaki dönüşümlerin iç göçe damgasını vurduğu dönemdir. Bu dönemde kırsal alanlardan akan işgücünü istihdam edecek sanayi aynı hızla gelişmemiş, diğer yandan kentsel alanlar gelen nüfusu barındıracak konut oluşumunu sağlayamamıştır. Sonuç olarak, gecekondualarda yaşayan ve ikincil ekonomik sektörlerde geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesi, kent nüfusunun ağırlıklı bir parçası haline gelmiştir. “Kentleşme” ve “Kentlileşme” farklılığı bu dönemde başlamıştır. Bu dönemde iç göçün önemli bir kısmı İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlere yönelmiştir (4,26).

1980'li ve 1990'lı yıllarda ülkede toplumsal oluşum, Türkiye serbest piyasa ekonomisi, özelleştirme gibi örgütlenmeler başlamıştır. Bu dönemde Türkiye'de iç göç, siyasi nedenlerin de katkısıyla giderek daha da yoğunlaşmıştır. Zorunlu ve gönüllü göç ayırımı da bu yoğunluğun bir parçası olmuştur. Doğu ve Güney Doğudan hem can-mal güvenliği olmadığı için hem de bu bölgede süren silahlı çatışma nedeniyle, binlerce insan göç etmek zorunda kalmıştır (4,26).

Bu göç çerçevesinde önemli oranda bir nüfus, önce daha güvenli görünen Diyarbakır, Van vb. civar illere, sonra da İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Mersin başta olmak üzere, Batı ve Orta Anadolu'ya göç ederek, söz konusu yerleşim yerlerinin zaten var olan kentsel sorunlarını olağan üstü boyutlarda yoğunlaştırmıştır (27).

2.1.2.Göç ve Sosyolojik Açından Göç

Bulunduğu ortamda şartları değişen ya da ortaya çıkan yeni gereksinimlerini karşılamak isteyen insanoğlu, kaçınılmaz olan bir sosyal hareketlilik sürecine girmektedir. İnsanın girdiği bu süreçte, sadece yaşadığı mekânları değiştirmekle kalmayıp temel değerleri, sahip olduğu kültürel özellikleri, yaşam koşulları, beklentileri ve tutumları da öncesine göre büyük oranda değişmektedir. Bu ilk hareket göçle, ikinci hareket ise sosyal değişimle ifade edilmektedir (6,26).

Göç, genel olarak insan hareketliliği olarak tanımlanır. Bu hareketlilik, mekânlar arası, zaman boyutlu bir hareketlilik olma yolunda pek çok etmeni de bünyesinde barındırmaktadır. Göçler, gerek ülke içinde türlü yöre ve bölgeler arasında, gerekse bir ülke ile yabancı ülkeler arasında süreklilik arz eden nüfus hareketliliğidir. Göç edilen yerdeki kalış süreleri, göç edenlerin özellikleri vb. yanında, psiko-sosyal etkileri ve uyum sorunlarını da beraberinde getirme nedeniyle çok yönlü ele alışı gerektiren bir özellik göstermektedir. Genellikle birey ya da grupların kendi yerlerinden diğer bir yere kalıcı ya da kalıcıya benzer şekilde yeniden yerleşim amaçlı hareket göç olarak tanımlanmaktadır (3,26,28).

Başka bir tanımda ise göç; bir kişi, aile, grup ve topluluğun, ekonomik, politik, kültürel nedenlerle yaşadığı toplumdan bir başka toplumda yerleşme ve yaşama amacıyla yer değiştirmesidir (28,29).

Diğer bir tanımda ise göç, kişilerin gelecek yaşantılarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, kalıcı ya da geçici bir süre için bir iskân ünitesinden bir başkasına yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır (30,31).

Göç, basit anlamda fiziksel bir yer değiştirme değildir. Bir sosyo-ekonomik sistemden diğerine, bir kültürel yapıdan diğerine geçmeyi de içermektedir. Genel olarak göç tanımları incelendiğinde göç kavramının çok boyutlu ve karmaşık bir yapısının olduğu görülmektedir (31,32).

Göç, kişinin, yeni koşullara daha iyi uyum sağlayabilmek amacıyla ya da doğal, ekonomik, siyasal zorunluluklar sonucunda, yaşadığı toplumu değiştirmesi olayına verilen genel bir addır. Temelinde bulunan ana faktör, insanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere giderek burada iş bulmak ve çeşitli imkânlardan faydalanmak üzere oraya yerleşmektir. Bir başka ifadeyle göç, bir idari sınırı geçerek, oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirmedir (33,34).

Göçler, doğrudan doğruya ülkelerin veya daha küçük toplulukların nüfusunun artış veya azalışını etkileyen önemli faktörlerden biri olup, ayrıca nüfusun yaş ve cinsiyet yapısında da değişmeye neden olmaktadır. Bu değişmeler göç alan ve veren yerler açısından bir birine zıt olarak gelişmektedir. Öyle ki göç veren kesimin nüfusu azalırken, göç alan yerlerin nüfusu da kontrolsüz şekilde artmaktadır (6).

Göçler, insan topluluklarının içinde yaşadıkları sistemlerdeki ekonomik, sosyal ve siyasi karar mekanizmaları, doğal etkenler, uluslararası gelişmeler ya da kendi kişisel tercihleri sonucunda oluşan nüfus hareketleridir.

Göç olgusu aslında iki kavramı içerir: yer ve zaman. Gerçekte yaşanan yerin yanı sıra çalışılan yerin de yaşanan yer kadar önemli olduğu düşünülürse karşımıza birbirini ile bağımlı üç kavram çıkar (4).

1) *Alan*: Göç, bir yerden diğerine hareketi yani alan değiştirmeyi ve bunun için bir mesafe kat etmeyi içerir. Sorun, alanın boyutları ile ilgilidir. Bazıları belirli bir uzaklığı ölçü olarak alır (20 km gibi) ve daha kısa mesafelere yapılan hareketleri göç olarak saymaz. Bir hareketi göç olarak tanımlamak için belli bir mesafeyi ölçüt almak tamamen keyfidir.

2) *Oturulan/Yaşanan yer*: Bütün coğrafi hareketlerin göç olmayacağını, önce oturulan yerin değişmesini ve bu değişimin idari alan sınırları dışında bir başka yere yapılmasının gerektiği savunulur. Oturulan/yaşanan yer ölçütü iki anlamda sınırlayıcıdır:

a) Göçü, devamlı ve uzun dönem bir başka yerde kalanlarla sınırlar ve kısa dönem için yer değiştirenleri dışarıda bırakır.

b) Alışılmışın dışında birden fazla yerde oturan ve bizim anladığımız şekilde yaşanan yeri olmayanları (örneğin göçerler) dışarıda bırakır.

3) *Zaman*: Burada sorulması gereken soru şudur: Başka bir yerde ne kadar kalınırsa bu hareket göç sayılır? Bu konuda, sosyal bilimciler arasında bir birlik yoktur. Bazılarına göre bu süre bir yıl veya bir yıldan fazla olmalıdır. (Genellikle kullanılan dönemler bir, beş veya on yıldır ya da sayım yılları arasında geçen zamandır) Bazı sayımlar, bu dönemi esas alarak iki sayım döneminde farklı yerlerde yaşayanları göç etmiş olarak kabul ederler. Nüfusla ilgili anketler, son beş yılda yer değiştirenleri göç etmiş olarak alırlar (3,4,22).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, çeşitli nedenlerle farklı bir yerde yerleşme ve yaşama amacıyla yer değiştirme olarak ifade edilen göç, birçok etmeni dikkate almayı gerektirebilir. Kişilerin göç etmeden önceki yaşam koşulları, göç ettikten sonra gidilen yerin özellikleri ve uyum sağlama konusundaki güçlükler göç sürecini ve kişinin kişisel uyumunu doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle göçü sosyal, psikolojik, kültürel, siyasal pek çok açıdan ele almakta yarar vardır.

2.1.3. Göç Türleri

İç Göç: Ülke sınırları içinde meydana gelen göçtür. Yeryüzünde ve ülkemizde en yaygın olan göç tipidir. İç göçler içerisinde en önemli yeri kırsal alanlardan şehirlere doğru olan göçler tutar. Türkiye açısından şehirlerin çekici, kırsalın itici ve ikisi arasında etkileşimi sağlayan iletici nedenlerle şekillenen iç göç, en yoğun olarak gerçekleşen göç şeklidir. Kırsaldan şehre doğru olan iç göç sebebiyle şehirlerin etrafı hızla dolmakta, üretim ve bölüşüm yapısı değişmektedir. İç göçler kentsel hizmetlerin kalitesini düşürmektedir. Planlama ve ekonomik yetersizliklerle eşit yatırım imkânlarına sahip olmayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, bu tür göçün etkisi ile bazı şehirlerde nüfus artmakta ve şehrin çevresinde sağlıklı yerleşimler oluşmaktadır (1,35–38).

Dış Göç: Genellikle iç göçe göre daha uzun bir zaman dilimini kapsayan ve yerleşme ya da çalışma amacı güderek bir ülke sınırlarını aşarak başka bir ülkeye yapılan nüfus hareketidir. Bu tür göç hareketleri, nüfusun memleket sınırlarını aşarak bir memlekette diğer bir memlekete doğru kayması şeklinde de olduğu için ülke nüfusunun azalmasına yol açmaktadır. Dış göç eğer ülkeye döviz girdisini sağlıyorsa yararlıdır. Ayrıca dış göçlerin kültürlerin kaynaşması, ülkeler arasında bilgi ve emeğin dolaşımını sağlamak gibi yararlı yönleri, kültürel asimilasyon, yabancılaşma gibi de zararlı yönleri vardır. Nitekim ülkemiz açısından 1960'lı yıllarda ülke dışına giden işçilerimizin 1970'li yıllarda ülkemize gönderdiği 1 milyar dolara varan döviz, o yıllarda ülke ekonomisi üzerinde olumlu etkiler yaratmış bulunmaktadır (1,35–38).

Mevsimlik Göç: Yılın belli mevsimlerinde ekonomik sebeplerden, ya da turistik amaçlı olarak birkaç ay süre ile bulunulan şehirlerden başka şehirlere ya da bölgelere göç edilmesidir. Genellikle bahar ve yaz mevsimlerinde bu tür göç hareketleri

görülmektedir. Ülkemizde Karadeniz Bölgesindeki fındık işçiliği, Çukurova bölgesindeki pamuk işçiliği bu tür göçlere örnek teşkil etmektedir. Mevsimlik göçler, nüfusun üzerinde önemli bir artma veya azalmaya sebep olmamasının yanında kalınan zamanın azlığı sebebiyle, temel sosyal değişimlere yol açmamaktadır (1,35–38).

Daimi Göç: Temelli yerleşme amaçlı nüfus hareketleridir. Bu tip göçte bulunduğu mekândan ayrılan insan, artık yerleşmek maksatlı başka bir yere gitmiş olup, ziyaret ve ya turizm amacı dışında tekrar eski yurduna dönme amacı gütmemektedir (1,35–38).

İradi Göç: Kişilerin baskı ve zorlama olmadan tamamen kendi gereksinimleri sonucu göç etmeleridir. İçsel gereksinimlerden ortaya çıkmaktadır. Büyük sanayi toplumlarında, köyden şehre doğru sürekli şekilde gerçekleşen göçler bu tür göçe örnek verilebilmektedir (1,35–38).

Zorlama Sebebiyle Göçler: Bu tür göçler ise insanların, hükümetin ya da herhangi bir otoritenin emir ve talimatları ya da baskı ve şiddeti doğrultusunda göç etmesidir. Hareketin temeli baskı ve şiddettir ya da yasal zorlamadır. Devletin sosyal, ekonomik ve güvenlik konularında aldıkları kararların uygulanması sonucunda nüfusta yarattıkları mobilite de güdümlü göçü oluşturmaktadır. Keban Barajı'nın inşası sırasında bu bölgedeki nüfusun göçe tabi tutulması bu tip göçe örnek olarak verilebilmektedir (1,35-38).

Kitle Göçü: Çok sayıda kişinin bir anda göç etmesidir. Savaş, doğal afetler, beslenme kaynaklarının tükenişi nedenlerinden kaynaklanmaktadır (1,35–38).

Katkısız Göç: Bu göç tipi ile anlatılmak istenen belli bir zamanda bir ülkenin ya da bölgenin aldığı göç oranı ile verdiği göç oranı arasında meydana gelen farktır. Bu fark artı ise net giriş, eksi ise net çıkış adı verilmektedir (1,35–38).

Seçimli Göç: Göç alan ülkelerin, ülkelere gelen vatandaşlarda belli nitelikleri araması yoluyla gerçekleşmektedir (1,35–38).

2.1.4. Göç Nedenleri

1950'li yıllarda iç göçlerin en belirgin nedeni sanayileşme ve kalkınma olmuştur. Şehirlerdeki eğitim ve sağlık gruplarının varlığı ve şehir hayatının çekiciliği kentleri oldukça cazip hale getirmiştir. Bu nedenle kırsal alandan şehirlere doğru nüfus hareketi hız kazanmaya başlamıştır. Diğer taraftan toprakların aile fertleri arasında

paylaşılması ve verimli toprakların daha zenginlerin elinde toplanmasıyla fakirleşme başlamıştır. Bu da köyden kaçış sebebi olmuştur (1,35–38).

1980’li yıllarda ise herkesin bildiği gibi terör nedeniyle can ve mal güvenliği kalmamış, bu nedenle insanlar göç etmişlerdir. O halde göçün itici ve çekici nedenleri de vardır diyebiliriz. Bunlar;

İtici nedenler;

- Makineleşme
- Kırsaldaki nüfus artışına bağlı olarak arazi bölüşümünün yaratmış olduğu yoksulluk
- İşsizlik
- Birçok köyün Güney Doğu Anadolu Projesi nedeniyle su altında kalmış olması

Çekici nedenler;

- Kent cazibesi
- İş-güç arayışı
- Çocuklara daha iyi bir gelecek hazırlama isteği
- Kaliteli eğitim ve sağlık olanaklarından faydalanma
- Kendilerini kentte daha güvende hissetmeleri
- Sosyal güvence arayışı (25,37–39).

Göç tanımlarından yola çıkacak olursak, göç olgusu ekonomik, siyasi, dini vb. nedenlerle gerçekleşmektedir.

Fichter, göçün sebeplerinin sayısız denecek kadar çok ve karmaşık olduğunu, geleneksel olarak, ekonomik faktörün temel etkileyici olduğunu belirtmiştir. Bunu da şu şekilde örneklemektedir; “göçebelerin daha iyi yiyecek, işçilerin daha iyi iş, ailelerin maddi yaşama standartlarını geliştirmek için” göç ettikleri söylenebilir. Tarımsal işçiye duyulan gereksinimin azalması, kişileri kırsal kesimden iter. Öte yandan artan sanayileşme de bu kişileri geniş nüfuslu merkezlerdeki iş bulma fırsatlarına doğru çeker (36,40).

Daha iyi koşullarda yaşama isteği de kişileri kentlere doğru çekmektedir. Ekonomik faktörü böyle örnekledikten sonra, ekonomik olmayan faktörlere de değinen Fichter'e göre, "kişiler siyasal işkenceden veya ırk ayırımından kaçmak, dini

özgürlüklerini kullanmak, aileler bazen çocuklarına daha iyi eğitim olanakları sağlamak veya akrabalarına daha yakın olmak için" göç edebilirler (40).

Akkayan'a göre ise, bireyler daha iyi yaşama koşulları, iş olanakları, maddi olanakları, emniyet, istikrar ve çeşitli sosyal imkânlar elde edebilmek arzusu ile serbest (gönüllü) olarak yer değiştirebilirler (41). Bireylerin kendi arzuları dışında, çeşitli güçlerin etkisiyle yer değiştirme zorunluluğu ile güdümlü ya da zorunlu olarak, devletin çeşitli sosyal, ekonomik, güvenlik konularında aldıkları kararların uygulanması sonucunda, ya da bu nedenle göç ettiklerine de değinmektedir. Görüldüğü gibi, göç nedenleri ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel nedenler olarak belirtilmektedir (36).

Göç etme nedenlerini maddelersek;

a) *Savaşlar*: Savaşlarda yenilen tarafın zorunlu göçü söz konusudur. Yakın zamanlarda gündemi oldukça meşgul eden İran-İrak savaşı ve daha sonra 1991 Körfez Savaşı sırasında Irak' tan Türkiye'ye yönelik kitlesel göç ve Bosna'daki savaş esnasında yine Türkiye'ye ve bazı Avrupa ülkelerine yönelik Boşnak göçü bu nedenli göçlere örnek verilebilir (42).

b) *Doğal afetler*: Doğal felaketler, geçici ve uzun süreli olarak felakete maruz kalan bölgede yaşamayı güçleştirmektedir. Buralarda yaşayan kişiler bir anda sahip oldukları birikimleri yitirmekle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu tür felaketlerden sonra neredeyse hayata yeniden başlamak gerekmektedir. Bir yandan her şeye yeni baştan başlamanın güçlüğü ile yaşananları unutmamanın zorluğu, diğer yandan felaketin fiziki sonuçlarının getirdiği sıkıntılar göçü doğurmaktadır (43).

c) *Nüfus artışı*: Nüfus artışı göç nedeni olmakla birlikte, göçü teşvik eden diğer sosyo-ekonomik nedenlerin de oluşmasını sağlamıştır. Hızlı nüfus artışı sonucunda tarımsal gelir yetersiz kalmış, tarımdaki iş gücü fazlası insanlar, iş bulmak, kendinin ve ailesinin geçimini sağlamak ve kendinden sonra gelen nesle daha iyi bir ortam hazırlamak isteğiyle büyük kentlere göç etmiştir (44,45).

d) *Ekonomik nedenler*: Yapılan araştırmalara göre, göç etme nedenlerinin en önemlisi ekonomik nedenlerdir. Nüfusun artması, kırsal kesimin en önemli ekonomik faaliyeti olan tarım sektöründeki gelişmeler beraberinde kırsal alanda istihdam darlığını meydana getirerek, insanların daha rahat para kazanabilecekleri bölgelere göç etmelerine neden olmuştur. Ayrıca insanların kırsal alandan kente göç etmesinde, kır ve kentler arasındaki var olan ücret farklılıkları da göç olayını beslemektedir (44,46).

e) *Yerel yapıdaki sorunlardan kaynaklanan nedenler:* Aile fertleri arasındaki geçimsizlikler, kan davası ve sosyal çevreyle olan anlaşmazlıklar bu tür göç nedenleri arasında yer almaktadır (43).

f) *Eğitim, kültür ve sağlık hizmetlerinden faydalanma isteği:* Göç edenler sadece nüfus artışı, tarım sektöründeki değişimler ve ekonomik nedenlerle göç etmemişlerdir. Diğer sosyo-kültürel nedenlerle de göç etmişler ve göç etmeye devam etmektedirler. Özellikle İstanbul gibi, sosyal alt yapısı güçlü olan kentlere eğitim, kültür ve sağlık hizmetlerinden yararlanma isteği göçün nedenleri arasındadır (44).

Köyde okul çağının altında ve okul çağında olan çocuk ve genç nüfusun, kente göç durumunda eğitim olanaklarından daha fazla yararlanma durumları vardır. Bu nedenle aileler hem kendi ekonomik durumları açısından, hem de çocuklarının eğitim ve diğer sosyo-kültürel olanakları açısından, daha iyi gördükleri kent merkezlerine göç edebilmektedirler. Üniversite bulunan merkezler de belli bir oranda göç çekmektedir. Ayrıca kırsal alanlarda tiyatro, sinema, kütüphane gibi kültürel ihtiyaçlar yeterince karşılanamadığından genç kuşak için üniversite, kentleri cazip merkezler haline gelmekte, bu mekânların çekiciliği artmaktadır. Ülkemizde sağlık hizmetlerinin her bölgede ve yörede aynı şekilde verildiği söylenemez. Zaman zaman sağlık problemi olan birçok insan kırsal kesimde bu problemini çözemeyip kent merkezlerine, hatta büyük kentlere gelmektedir. Görüldüğü gibi insanların göç etmesinde çok sayıda neden rol oynamaktadır. Özellikle tarım kesimindeki gerek nüfusun, gerekse ulusal gelir payının düşme nedenleri, tarım politikalarının yanlışlığı, nüfus artışının hızlı olması nedeniyle köy topraklarının parçalanmışlığı, tarımda hızlı makineleşme ve daha geniş alanların tarıma açılmalarının yanı sıra köylünün elde ettiği gelirin ve yaşam düzeyinin düşmesi köyü itici hale getirmiştir. Bunun aksine kentte ulaşım, iş, eğitim, sosyal güvence, sağlık, sosyal faaliyet, eğlence ve ileri teknolojilerden faydalanma olanaklarının daha fazla olması kenti çekici hale getirmiş ve bireylerin kırsal kesimden göç etmelerine neden olmuştur (26,47-49).

Yukarıda belirtilen göç nedenlerini ve göçün itme-çekme faktörlerini şu şekilde şematize edebiliriz.

Özet

İtme Faktörleri

Toprağın fakirliği ↘

Düşük ücret ↘

Sınırlı iş olanakları ↘

Eğitim ve sağlık olanakları →

Kıtlık ↗

Sınırlı sosyal hareketlilik ↗

Geleneklerden uzaklaşma isteği ↗

(8)

Çekme Faktörleri

↙ İş olanakları

↙ Yüksek ücret

↙ Ucuz toprak

↙ Yükselme olanakları

↖ Sağlık, eğitim olanaklarının artması

↖ Yiyecek çeşitliliği

↖ İyi konut imkânları

2.1.5. Göçün Yol Açtığı Sorunlar

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da belirtildiği üzere, göç edenlerde yeni bir kültürle karşı karşıya gelmenin yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar yer almaktadır ki bu sorunların ileriye dönük olarak özellikle gençlerde örgütlenmelere, yasadışı işlere ve suça eğilimlere neden olduğu belirtilmektedir (51).

Kırsal kesimde tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlar, göç sonrası yeni yerleşim alanlarında en çok işsizlik, sefalet, yoksulluk gibi problemlerle karşılaşır. Göç sonrası aile reisleri iş bulamazken, gençler ve çocuklar ise geçici ve vasıfsız işlerde çalışmaktadırlar. Ne yazık ki bu işlerde de sosyal sağlık güvencesi yoktur. Kentsel yaşama amele, gündelik işçi, niteliksiz hizmet işçisi olarak katılan insanlar, kentsel olanaklardan yararlanma, kent yaşamı içinde dönüşmeleri olanaksız olduğu gibi, içinde yaşadıkları toplumla da bütünleşmeleri neredeyse imkânsızlaşmıştır (45,52).

Diğer taraftan çoğunlukla Doğu Anadolu'dan göç eden Kürt vatandaşlar yeterli Türkçe bilmedikleri için kendilerini ifade etmede zorluk yaşamaktadırlar. Bu nedenle toplumla sağlıklı bir ilişki kuramamış ve beraberinde içe kapanmışlardır (45,52).

Araştırmamızın konusunu oluşturan kadınlar ise bu sorunları daha fazla yaşamaktadırlar. Aynı zamanda Türkçe bilmedikleri için sosyal ve kamusal alanın da dışında kalmışlardır (45,52).

- i. *Göçün siyasal, ekonomik ve toplumsal sonuçları:* Kırdan kente gelenlerin kültürel, dini, etnik ve siyasal kimlik arayışları toplumu bunalıma itmiştir. Siyasal kültürü, tutum, inanç, duygu ve değer yargılarından siyasete ilişkin olanlarının oluşturduğu bir bütün olarak tanımlarsak, kentleşme sürecinde tutum, inanç, duygu ve değer yargılarındaki değişmelerin siyasal kültüre de yansıdığını söyleyebiliriz (25).
- ii. *Göç ve kentleşme:* Kentli nüfus arttıkça bu nüfusu barındıracak arsa ve konut ihtiyacı da paralel biçimde artmaktadır. Yeni konut beraberinde yol, otopark, alt yapıyı da ihtiyaç kılmıştır (25).
- iii. *Gecekondulaşma:* Gecekondu, köylerden kentlere göç eden nüfusun kentlerdeki konut arzının eksikliği nedeniyle en ucuz yoldan konut edinmek için buldukları çözümdür (25).
- iv. *Bölgelerarası dengesizlik:* Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1996 yılında yapmış olduğu "İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması" bölgesel gelişmişlik hakkında önemli bulgular vermektedir. Kentleşmenin ülke içindeki mekânsal kutuplaşmayı arttırdığını; kısaca, Büyükşehir ve az gelişmiş bölge olarak tanımlanabilecek iki farklı nitelikte sorun alanı yarattığını açıkça ifade etmektedir(25,51).

2.2. GÖÇ VE KADIN

İç göç kadın-erkek ayrımında çok az tartışılmıştır. Türkiye'deki iç göç literatüründe, kadınların göçe ilişkin deneyimleri 1980'li yıllardan başlayarak daha çok 1990'lı yıllarda yapılan “kırdan-kente göç” araştırmalarında, “aile”, “işgücü” ya da “sağlık” kapsamında ele alınmış, zorunlu göç literatüründe ise cinsiyet farklılıklarına ise o güne dek yer verilmemiştir (10).

Mevcut çalışmalar göç nedenleri, göç sürecine katılım, bu süreç esnasındaki yaşam deneyimleri ve göçün etkileri, göç edenlerin tutumları ve tepkileri açısından kadınlar ve erkekler arasında önemli farklılıklar olduğuna işaret etmektedir. Bu farklılıkların temelinde kadın-erkek arasındaki aile içi iş bölümü ve buna paralel olarak gelenekler ve görenekler tarafından tanımlanan toplumsal kadın-erkek rolleri yatmaktadır. Kadınların göçe ilişkin yaşantıları genellikle, bir eş, anne ya da evlenmek üzere olan genç kız olarak aile içindeki konumlarıyla yakından ilişkilidir. Gerek ayrıldıkları, gerekse göçle geldikleri yeni mekânla olan ilişkileri de bu temelde belirlenmektedir. “Kadın ve göç” konusundaki çalışmalar, hem mekânsal hem de toplumsal bir değişim içeren göç sürecinde, sosyo-ekonomik sınıf, kültür, etnik ya da ulusal kimlik kadar cinsiyet kimliğinin de önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir (10).

Göç, psikososyal bir travmadır. Bir insanın bir yerden başka bir yere göç etmesi yaşam tarzında bir farklılaşma meydana getirir ve psikolojik düzeyde bir yaralanma yaşanır. Değişim, bu acı ve sıkıntının sonucunda ortaya çıkmaktadır (53).

Göç, aynı zamanda sosyal bir acıdır. Küçük yerlerde, özellikle köylerde toplumsal baskı fazladır ve adeta kast sistemi vardır. İnsanlar sunulan yaşam kalıplarının dışına çıkmakta zorlanırlar.

Gecekinduda yaşayan kadınlar arasında kaçarak evlenme oranının köylerdeki göre daha yüksek olması, yeni mekâna uyum sağlama döneminde yaşanan kimlik kargaşası ile ilgili olabilir. Tabii bu arada aile unsuru da oldukça önemlidir. Hep azarlanan, aşağılanan, kendisine değersiz olduğu hissettirilen ve sevgi ihtiyacı karşılanmadan büyütülen kadın, kendisi tarafından sevdiği düşünülen bir kişiye ve ya odağa yönelebilir. Bunun sonucunda yaşanan, kadının özgürleşmesi değildir. Bir kadının gerçek manada serbest olması, baba, eş ya da toplum baskısından kaçmak değil, kendini savunma ve onlarla mücadeleye hazır olmanın çabası içerisinde olmaktır (53).

2.2.1.Kadınlar Açısından Göç Etme Nedenleri

Kadınların göç etme nedenleri arasında ilk sırayı "bağlantılı göç" almaktadır. Bağlantılı göç, ailedeki erkek üyelerin iş bulmak, iş tayini vb. gibi nedenlerle göçleri sonucunda, kadınların onları takip etmesiyle meydana gelen bir olgudur. Burada kadının birey olarak bağımsız bir göç kararından çok, aile içindeki konumuna (eş, anne, kız, çocuk) bağlı olarak yeni bir mekâna taşınması söz konusudur. İlkaracan'ların yapmış oldukları araştırmada, kadınların göç etme nedenleri arasında %35,0'lık bir dilime sahip olan "evlenmek için ya da eşiyile, ailesiyle birlikte olmak için" cevabı bağlantılı göç olgusunu desteklemektedir (10).

Bağlantılı göç ve evlilik göçü kadınlar açısından önemli bir göç nedeni olsa da, birey olarak kendilerine ait itici-çekici nedenler yüzünden göç eden kadınlar da vardır. İş olanakları nedeniyle, ailenin erkek bireylerinden bağımsız olarak göç eden kadınlar örnek verilebilir (10).

Özdağ ve arkadaşlarının, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Batı'ya göç edenler üzerinde kültürel yapı ve kültürel kimlik sorununu incelemek için yapmış oldukları araştırmada %15,0'lık bir dilimi oluşturan kadın katılımcıların %45,0'ının geçim sıkıntısı, %23,0'ının ise işsizlik nedeniyle göç ettiği belirlenmiştir. Kadınların %15,7'sinin can güvenlikleri olmadığı, %4,7'sinin ise devletin baskısı nedeniyle göç ettikleri tespit edilmiştir (54).

Türkiye'de son 10 yılda kırsal alandan kente göç eden kadınların, göç nedenleri içerisine güvenliği sağlamak amacıyla yapılan göç de eklenmiştir. Kadınların içinde yaşadığı koşullar gereği, kendi istekleri dışında baskı ile yapmış oldukları zorunlu göçte son rakamlara göre 3,193 köyün boşaltılması etkili olmuştur (50).

Görüldüğü gibi kadınların göç etme sürecinde birçok faktör rol oynamaktadır. Ancak kadınların aile içindeki konumlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri "bağlantılı göç" bu faktörler arasında birinci sırayı almaktadır. Bununla birlikte, kadınlarımız kırsal alanda yaşamının verdiği zorluklar ve sorunlar ile yüz yüze kalmaktadırlar. Bu sorunlar da kadınların göç etme kararını yakından etkilemektedir (5,10,26).

2.3. GÖÇ VE SAĞLIK

Bilindiği gibi dünya sağlık örgütü sağlığı yalnızca hastalık ve sakatlığın olmayışı değil fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda sağlıklı olma hali vücut ile çevre arasındaki uyumla da ilişkilidir. Başlangıçta toplumsal bir değişim etkeni devamında ise değişim süreci olan göç olgusu insan sağlığını çeşitli düzeylerde etkilemektedir (13).

Ayrıca insanın biyolojik, fiziksel ve sosyal bir çevre içinde ve bu ortamlardaki çeşitli etmenlerin karşılıklı etkileşimi sonucu gelişerek varlığını sürdürdüğü de bir gerçektir. Bu nedenle ani ve hızlı bir çevre değişimi yaratan, hem sosyal, hem kültürel, hem de fiziksel olarak toplumu ve bireyleri etkileyen, toplumsal bir olgu olan göçün sağlık açısından bakıldığında da bir halk sağlığı sorunu olduğu açıkça görülmektedir (32,55,56).

İnsan, sosyo-kültürel çevresiyle sürekli etkileşim halindedir ve insanın tam olarak sağlıklı olabilmesi için çevre çok önemli bir yere sahiptir. Göç ise insanın içinde bulunduğu ve sosyalleştiği çevreyi bırakıp yeni bir çevreye gitmesidir. Bu nedenle hem sosyal, hem kültürel, hem de fiziksel olarak toplumu ve bireyleri etkileyen göç, sağlık ve sağlık değişkenleri üzerinde de çok önemli etkilere sahiptir. Göç, bu süreci yaşayan herkes için sarsıcı bir deneyim olma potansiyeli taşımaktadır. Göç ile beraber toplumların, grupların ve bireylerin hayatlarında olumlu/olumsuz köklü değişimler meydana gelmektedir (31,34,57).

Göç alan bölgelerde yeterli sağlık kuruluşu ve sağlık insan gücünün olmaması, göç edenlerin gelir düzeyinin düşük olması, ekonomik yönden sürekli sıkıntı içinde olmaları, yetersiz beslenmeleri, dil engeli ile karşılaşmaları, sağlık sigortasına sahip olmamaları, geleneksel yaşam kalıplarına sahip olmaları, sosyal ve psikolojik stres göç edenlerin sağlık koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim düzeylerinin de düşük olmasının etkisiyle göç edenlerin sağlık, hastalık konularında yeterli derecede duyarlı ve bilinçli olmadıkları bilinmektedir. Göç eden bireyler, göç ettikleri yerlerde iş sahibi olma, toplumun bir parçası olabilme, gelecekte daha iyi yaşam koşullarına sahip olma gibi konuları sağlık davranışlarından daha önemli olarak ifade etmektedirler (14,58).

Sağlık açısından incelendiğinde, göç süreci içerisinde göç eden bireyler işsizlik, sosyal statünün kaybı, yalnızlık, dil engeli, kültürel farklılıklar gibi birçok stresör ile

karşı karşıya kalmaktadırlar. Stresin sağlık üzerindeki negatif etkisine ve stresle başa çıkma mekanizmalarının yetersizliğine bağlı olarak da göç eden bireyler fizyolojik ve psikolojik kökenli birçok sağlık problemi ile karşılaşmaktadırlar (32,59).

Göç eden bireylerin beslenme alışkanlıkları değerlendirildiğinde ise yeterli ve dengeli beslenmedikleri, ekonomik koşullara ve alışkanlıklarına bağlı olarak daha çok yağ ve karbonhidrat ağırlıklı beslendikleri saptanmıştır. Göç eden bireylerin göçle birlikte fiziksel aktivitelerinin de azaldığı, beden kitle indeksinin kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Göç eden kişilerde en çok güvensiz, ümitsiz, öfkeli, kuşkucu, çekingen ve içe kapalı bir davranış görülmektedir (60,61).

Köyden göç eden aileler köy hayatını şehre uyarlamaya çalışırlar. Ahırlar, gübrelikler ve tandır ekmek fırınları çevreyi olumsuz etkilemektedir. Daha önce de belirtildiği gibi göç gecekondulaşmaya neden olmaktadır. Bu gecekondulaşma, beraberinde alt yapı sorunlarını getirmektedir. Bu bölgelerde alt yapı sorunları fazla, götürülen hizmetler ise daha azdır. Bu nedenlerle bu bölgelerde yaşayan bireylerin sağlıkları olumsuz etkilenmekte ve birçok bulaşıcı hastalığın (tifo, ishal) oluşmasına neden olmaktadır.

2.4. GÖÇ, KADIN VE SAĞLIK

Literatürde göç eden kadınların sağlığını olumsuz etkileyen risk faktörleri 5 ana başlık altında toplanmaktadır.

- 1. Sosyal risk faktörleri:** Birden çok rol veya sorumluluk üstlenme, eğitimsizlik ve yoksulluk, dil, sosyal destek yetersizliği, etnik önyargılar.
- 2. Psikolojik risk faktörleri:** Post travmatik stres, kültürel çatışma, aile rollerinde değişim, aile içi şiddet.
- 3. Fiziksel risk faktörleri:** Çevredeki patojenler, çok sayıda gebelik, beslenme durumunun yetersizliği, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde yetersizlik
- 4. Çevresel risk faktörleri:** Çevresel şiddet, kalabalık ve yetersiz evlerde yaşama, iş ortamındaki tehlikeler.
- 5. Sağlık hizmeti alınımı etkileyen risk faktörleri:** Yasalar, ekonomik engeller ve sigortasızlık, dil engelleri, ulaşım, çocuklara bakacak kimsenin olmaması, çalışma saatleri, sağlık hizmeti verenlerin bilgi yetersizliğidir (32,62).

Araştırmamızın da ana konusunu oluşturan kadınlar göçten en fazla etkilenen grup arasında yer almaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi göç olayı bir tür travmadır. Travma da başlı başına bir stres kaynağıdır. Bu da göç eden kadınlarda travma sonrası stres bozukluğunun görülme olasılığının yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenlerden yola çıkılarak araştırmamızda da göç eden kadınların göç sürecinde psikolojik açıdan risk grupları olduğu düşünülmüştür. Göç eden kadınların yaşadıkları ruhsal bozukluklar ve beraberinde kişisel uyumlarının ne derecede etkilendiği ele alınmıştır.

Kadınların içinde buldukları ve göç sürecinin olumsuz etkilerinden kaynaklanan bu durumları kaygı vericidir. Göç süreci ile kadınlar dört duvar arasında hapis hayatı yaşamaktadırlar. Literatürde iki km uzağında deniz olduğu halde denizi göremeyen kadınlardan bahsedilmektedir (63).

Almanya’da yaşayan göçmenler arasında en sık rastlanan problemler endişe ve ev özlemidir. Göçün getirdiği stres; ülser, migren ve psikosomatik rahatsızlıkları da beraberinde getirmektedir. Göçmenler arasında baş ağrısı da en üst düzeydedir (64).

GÖÇ-DER 2004 raporuna göre; araştırmaya katılan göç eden kadınların, %67,1’inin günlük yaşamını Türkçe dışında Kürtçe ile sürdürdüğü belirtilmektedir. Günlük yaşamını Türkçe dışında başka bir dille sürdüren göç etmiş kadınların, %75,6’sının bu nedenle değişik sorunlar yaşadığı, yaşanan sorunların “kendini ifade edememe”, “kamusal alanda zorluk yaşama”, “karşı olumsuz tepkiler yaşama” biçiminde olduğu gözlenmektedir. Örgün eğitim-öğretim düzeyinin ortalama ilkokul düzeyinde olduğu ve eğitimsiz kadın sayısının da küçümsenmeyecek bir düzeyde olduğu gözlenmektedir. Yaş, evlilik süresi, hamilelik sayısı dağılımları birlikte değerlendirildiğinde, sık ve çok hamilelik gözlenmektedir. “Düşük ”, “kürtaj” ve değişik gün-ay-yaş süreleri içerisinde ölen çocuk sayıları dağılımının genel ortalamalarının üzerinde olduğu görülmektedir. Göç eden kadınların, doğum yapma biçimi ve doğumun nasıl bir ortam içerisinde yapıldığı incelendiğinde, doğumların çoğunluğunun normal doğum olduğu ancak büyük çoğunluğunun evde sağlık koşullarından yoksun bir ortamda gerçekleştiği gözlenmektedir (65).

Göçle gelen kişilerin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olduğu bilinmektedir. Göçün ruh sağlığı üzerine etkili olduğu ve göçün başlı başına stres nedeni olduğu yukarıda da belirtilmektedir. Dünder gecekondü özellikleri taşıyan bölgede postpartum

depresyon prevalansı %36,9 bulmuştur. Bunun nedeni değişik ülkelerde yapılan çalışmalarda da belirtildiği gibi düşük gelir düzeyinde olma, doğum öncesi ve sonrası dönemde yakın çevreden destek görmeme, düşük sosyo-ekonomik düzeyi multiparite, örseleyici yaşam olayları, anne yaşının küçük olması gibi risk faktörlerinin bölgede daha yoğun olması ile açıklanabilir (66).

Lehtinen ve arkadaşları 18–64 yaş aralığındaki bir örnekleme içeren ve Finlandiya, İrlanda, Norveç ve İngiltere’yi kapsayan araştırmalarında, kentsel alanlarda yaşayanlarda depresyonun daha yaygın olduğunu ve kadınlarda daha yüksek oranda görüldüğünü belirtmişlerdir (67). Fleischer ve arkadaşlarının Meksika’da yoksul kırsal alanlarda yaşayan 20–70 yaş aralığındaki kadınlar üzerinde yaptıkları kesitsel araştırmalarında ise düşük gelir düzeyine sahip olan kadınlarda depresif belirti yaygınlığını yüksek bulmuşlardır (68).

Yaşanan stres etkenlerinin düzeyinin depresyon yaygınlığı üzerinde potansiyel bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Kadınların erkeklere göre daha fazla biyolojik ve psikososyal stres etkenlerine maruz kaldığı, iş olanaklarının azlığı, eğitim düzeyinin düşüklüğü, eşleri tarafından fiziksel kötüye kullanım gibi toplumsal sorunların, başa çıkma olanaksızlıklarının ve rol çatışmalarının mağduru olduğu, yoksulluk ve hastalık deneyimlerinden erkeklere göre daha fazla etkilendiği vurgulanmıştır. Göç olayı ise özellikleri itibarıyla stres kaynağı olabilmektedir. Stres de depresyonu tetikleyen bir etkidir. Bu nedenle göç eden kadınlar depresyon açısından risk altındadırlar (68).

Kadının bedensel ve sosyal sorunları sonuçta ruhsal sağlığını da bozmaktadır. Tüm ruhsal sorun ve bozuklukların kadınlarda erkeklerden daha yaygın olduğu bilinmektedir. Özellikle nevrozlar, psikosomatik hastalıklar, uyku bozuklukları, depresyon kadınlarda yaygın olarak görülmektedir.

2.5. GÖÇÜN KİŞİSEL UYUM ÜZERİNE ETKİSİ

İnsan fiziksel, sosyal, duygusal ve entellektüel gereksinimleri olan bir bütündür. Kısaca insan biopsikososyal bir varlıktır. Bu nedenle değişmekte olan çevre ile sürekli bir etkileşim içindedir. Bu etkileşim ise insan bedeninin homeostazisi (dengesi) ile mümkündür. Bu denge herhangi bir nedenle bozulursa vücut yeni bir denge oluşturmak için iç ve dış savunma mekanizmaları geliştirir (13).

Uyum; genelde bireyin kendisi ve çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi şeklinde tarif edilebilir. Uyum kavramını açıklamada farklı görüşler olmasına rağmen ortak yönlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Uyum “bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk” olarak tanımlanır (70).

Uyum; “canlının içinde bulunduğu çevre ile gereksinimlerini giderici ve fiziksel ile toplumsal istekleri karşılayıcı türden uyarlı bir ilişki kurma koşulu” olarak da tanımlanmaktadır. Toplum bilimsel olarak ise uyum, “bireylerin ya da kümelerin toplumsal düşleri ya da birbirlerini benimsemeleri, bunlarla uzlaşmaları olayı, barışma, uyuşmadır”. Uyum kavramı “genel anlamda bireysel bazda çevreyle etkileşim yoluyla, ancak kalıtsal olmayan uyum veya uyarılama” olarak bildirilmektedir (71).

Kişisel uyumdan söz edildiğinde akla kişilik gelmektedir. Kişilik; bu güne kadar çok farklı şekillerde tanımlanmıştır. Özgüven’in ilettiğine göre; kişilik kavramına ilişkin çeşitli görüşler ve bilimsel düzeyde yapılan tanımlar incelendiğinde, literatür kişiliğin iki belirgin yönünü vurguladıkları görülmüştür. Bunlardan biri “bireyin kendisi ve iç dünyası” diğeri ise “bireyin dış dünyası ve dış dünya ile ilişkileri”dir. Bireyin iç dünyasına uyumu, bireyin benlik kavramı, kendine güven, kendisini değerli ya da değersiz bulma beklentileri, amaçları, zayıf ve kuvvetli yönleri hakkındaki bilinci gibi bireye özgü nitelikleri ile ilgilidir. Kişiliğin dış dünya ile ilgili yönü ise, bireyin dış dünya ile uyumu özellikle diğer insanlarla olan ilişkileri, aile, arkadaş, meslek gruplarındaki bireyler ve genel olarak insanlarla olan ilişkiler, bu ilişkilerden doyum sağlaması, diğerlerini sevmesi ve sevilmesi gibi bireyin çevresi ile etkileşimi ile ilgilidir. Aynı zamanda kişilik; bir insanın çevresine uyum sağlamak amacıyla yaptığı davranışlarının bütünüdür (72,73).

Göçmenler, ayrıldığı toplumsal sistemin değer yargılarını ve özelliklerini geride bırakmaktadır. Yaşamı süresince edindiği ve kişiliğinin gelişimini etkileyen toplumsal

ve fiziksel desteklerini kaybetmektedir. Artık yeni yaşamında ortaya çıkabilecek hastalık, ekonomik yetersizlik gibi durumlara karşı dirençli olmak için uğraşmaktadır. Göçmen, yeni toplumsal sistem tarafından bazen hemen, bazen gecikmeli olarak kabul görürken, bazen de hiç kabul görmemektedir (13).

Kişinin yeni toplumsal sisteme uyumu, çevrenin itici ve ya çekici özellikleri ve iç motiflerle belirlenmektedir. Yeni toplumsal çevredeki değişiklikler, o zamana kadar görülmeyen bir hızla gelişir ve birey bu değişikliklere uymaya çalışmaktadır. İlk karşılaşılan sorunlar aşıldıktan sonra uyum devam etmektedir. Çevredeki değişikliklere uyum hemen gerçekleşmeyebilir. Çünkü bireyin bu yeni sürece uyum yeteneği içinde bulunduğu eski ve yeni toplumların benzerlikleri, göçmenin göçe hazır olma ve göçten sonra karşılaşılan yeni çevrenin özellikleri ile yakından ilişkilidir (13).

Göç olgusu da bu dengeyi bozan bir etkidir. İnsan bu değişikliğe karşı bir uyum sağlamak zorundadır. Ancak bu uyum o kadar da kolay değildir. Göç süreci kişinin uyumunu bozabilmekte ve kişisel uyumunu da etkileyebilmektedir.

2.5.1. Kişisel Uyum ile İlgili Araştırmalar;

Balabanlı; yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim merkezinin kendini gerçekleştirme ve kişisel uyum üzerinde etkili olduğunu saptamıştır (74).

Ceyhan; çalışılan yerin özelliklerine göre kişisel uyumun değiştiğini vurgulamıştır (75).

Akay; yaptığı araştırmasında cinsiyetlerin uyum düzeyleri üzerinde etkili olduğunu saptamıştır. Ancak Balabanlı'nın aksine öğrenim görmek için kalınan yerin kişisel uyum üzerinde etkili olmadığı, ailelerin aylık gelirlerinin de kişisel uyum üzerinde etkili olduğu sonucuna varmıştır (76).

Aktaş'ın "Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi" konulu çalışmasında, erkek öğrencilerin, kişisel ve genel uyum düzeylerinin kız öğrencilerden, kız öğrencilerin ise sosyal uyum düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin üniversiteye başladıkları ilk yılda farklı davranış ve değer yargılarına sahip olmaları ve bir gruba kabul edilmek, bir grubun üyesi olmak, yeni karşılaşılan üniversite yaşantısına ve yeni bir şehre uyum sağlamak gibi sorunlar gencin yaşantısında önemli bir yer tutarak onda bir takım uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (77).

2.5.2. Göç, Kadın ve Sağlık ile İlgili Araştırmalar;

Topçu “göç eden ve göç etmeyen kadınların sağlığı geliştirme davranışlarının değerlendirilmesi” araştırmasında, göç eden bireylerin ekonomik koşullarının ve eğitim düzeylerinin göç etmeyenlerden daha düşük olduğunu saptamıştır. Kadınların, göç olayını gerçekleştirirken farklı nedenlerle de olsa bir amaca yönelerek hareket etmelerinden ve bu olayı gerçekleştirmeleri sonucunda yaşantılarından memnun oldukları görülmüştür. Bu nedenle iki grup arasında “kendini gerçekleştirme” düzeyinde anlamlı farklılık olmadığını, bu sonucun her iki grupta da kadının toplumdaki yeri, kadınlık rolünden beklentiler gibi özelliklerin benzer olmasından kaynaklanabileceğini ileri sürmüştür (32).

Şafak, “kırsal alandan kentsel alana göç eden kadınların yeni yaşama uyum durumlarının araştırılması” çalışmasında, kadınların %80’inin iş bulma olanağının geldikleri yere göre daha kolay olduğunu düşündüklerini belirtmektedir. Aynı çalışmada, kadınların %39,6’sının göç etmeden önce olumsuz şartlara (elektriğin olmadığı, suyun dışarıdan taşındığı, tuvaletlerin dışarıda olduğu vs) sahip olan bir evde yaşadıkları tespit edilmiştir. Kadınların %78,2’si göç ettikten sonra daha iyi şartlara sahip bir evde yaşama imkânı bulmuşlardır (26).

Tüfekçi çalışmasında, kırsal alanlarda yaygın düşünce tipi olan gelenekçi düşünce ve tutumların, şehirde kentleşme, gündelik kent yaşamının yoğun atmosferi, sivil toplum kuruluşları, kitle iletişim araçlarının yaygınlığı ve ikincil ilişkiler sayesinde, eski niteliğini kaybettiği ve modern eğilimlerin güçlendiği sonucuna varmıştır (1).

Kalaycıoğlu ve Rittersberger; Ankara’da ev hizmetlerinde çalışan kadınlar arasında yaptığı çalışmada, kadınların %40’ının evlendikten sonra eşleriyle, %53’ünün ise küçük yaşta aileleri ile gelmiş olması, kadınların önemli bir bölümü açısından göçün bireysel bir karar olmadığını göstermektedir (18).

İlkkaracan’ın, Ümraniye’deki göçmen kadınlarla yaptığı çalışmada, İstanbul’a göç eden kadınların %22,6’sının ücret karşılığı çalışmakta olduğu, %0,5’inin ise işsiz olup iş aramakta olduğu sonucuna varmıştır. Yaşamları boyunca çalışma deneyimine sahip kadınların toplamı ise %47,2’dir. Aynı çalışmada göç etme nedenleri arasında ekonomik nedenler ilk sırada yer almaktadır. Evlilik ise ikinci neden olarak yerini

almaktadır. Ümraniye’de yapılan saha çalışmasına katılan kadınların %73,8’i Ümraniye’ye İstanbul dışından gelerek yerleştiklerini belirtmişlerdir. Bu kadınların %35,4’ü İstanbul’a 1990’lı yıllarda göç eden ve Türkiye’nin 33 ayrı ilinden gelen kadınlardan oluşmaktadır. Bölgeler açısından %46,2’yle Karadeniz ve %29,2’yle Doğu Anadolu ilk iki sırada yer almaktadır (10).

İbrikçi, araştırmasında 1–5 yıl içinde göç etmiş kadınların psikosozyal adaptasyon güçlüğü çektiklerini saptamıştır. 6–10 yıl içinde göç edenlerin kent ortamına adapte olmaya başladığı göz önüne alındığında özellikle 1–5 yıllık dönemin köyden kente göç eden kadının psikosozyal adaptasyonunun gerçekleşmediği dönem olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda köyden kente göçün psikosozyal adaptasyon üzerine olumsuz etki yaptığı ve kadın ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır (13).

Tosun, yapmış olduğu çalışmada göç eden kadınların birinci basamak sağlık kuruluşlarını kullanmada yaşın, okuma yazma bilmenin, eşin okuma yazma bilmesinin etkili olduğunu bulmuştur. Aynı zamanda göç süresi 1–5 yıl olanlar birinci basamak sağlık kuruluşlarının verdiği hizmetlerden daha sık yararlanmaktadırlar (38).

Kahramaner, yaptığı çalışmada, kadınların %68,7’sinin psikolojik danışma istediğini açıklamıştır. Aynı çalışmada, göç eden kadınların evlerinin yakılıp yıkılması nedeniyle ciddi sağlık sorunları yaşadıkları belirtilmiştir (78).

İçli, yapmış olduğu çalışmada, genellikle kırdan kente gelmiş gecekonduda yaşayanların, kentin diğer bölgelerinden gelmiş olanlara göre hallerinden daha fazla memnun ve koşulların daha da iyileşeceği konusunda iyimser olduklarını belirtmiştir (79).

2.6. GÖÇ EDEN KADINA YAKLAŞIMDA HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ

Halk sağlığı hemşireliği, kişi aile ve toplumun yaşamını hastalık ve sağlık diye ayırmaksızın, çevresiyle bir bütünlük içinde görerek, sağlık hizmetine ekip anlayışı içinde yaklaşarak, öncelikle sağlığı korumak, geliştirmek, hasta olanların tedavisine yardımcı olmak ve rehabilitasyon hizmetlerine katkıda bulunmak amacındadır. Bu amaca ulaşmak için tüm temel sağlık hizmetleri çerçevesinde halk sağlığı ilke ve yöntemlerini kullanarak, kişi aile ve toplumun sağlık sorunlarını saptar, öncelikleri belirler, hemşirelik girişimlerini planlar, uygular ve değerlendirir. Sağlık tanımlanırken bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığın birlikte ele alınmasına, beden sağlığının somut ve gözle görülebilir özelliklerinin bulunmasına karşın, ruh sağlığının soyut konuları içermesi, çok karmaşık etkenli olması, uygulamada ruh sağlığı hizmetlerine gereken önemi verilmesini engellemiştir (81,85–87).

Göç eden kadınların yaşadıkları sağlık sorunları ve göçün doğurduğu psikolojik etkilere daha önceki bilgilerde değinmiştik. Konuya bu açıdan baktığımızda halk sağlığı hemşiresinin bireylerin ruh sağlığı ile ilgili sorunlarını belirlemede ve saptamada da önemli bir yer de olduğunu söylemek mümkündür. İnsan biyopsikososyal bir varlıktır. Yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için bu üç ögenin birbiriyle karşılıklı etkileşmesi ve dengeli bir ilişki içinde olması gerekmektedir. Pektaş'ın ilettiği gibi bunun en önemli nedenleri sağlığa getirilen bütüncül bakış açısı, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin kişilerin ruhsal yaşamları üzerindeki olumsuz etkileri ve bu durumun kişilerin yaşam kalitesini azaltmasıdır. Ruh sağlığı sorunları gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, her sosyo-ekonomik katmanda, her ırkta ve her kültürel grupta görülebilmektedir (80–82).

Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, her dört kişiden biri ruhsal ya da nörolojik hastalık geçirme riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca dünyada en çok sakatlığa neden olan on hastalıktan beşinin ruhsal kaynaklı olduğu saptanmıştır. Birleşmiş Milletler Raporları'na göre, yeryüzünde 450 milyon kişi halen bir ruhsal veya nörolojik hastalıkla mücadele etmektedir. Birçok ülkede yapılan toplum taramaları, ruhsal hastalıkların sanılandan çok daha yaygın olduğunu göstermektedir. Bu nedenle tüm

ülkelerde ruh sağlığı sorunları, toplum sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Bu da halk sağlığı hemşireliğini yakından ilgilendirmektedir (80).

Toplumun eğitim ve yetiştirme geleneklerinin bozuk oluşu, bir topluma ait olmama, bağlanamama, topluma aşırı bağlanıp kendini yitirme, toplumsal stresler, hızlı sosyal değişimler, göçler, ağır toplumsal bünanımlar, baskılar, sosyal ve ekonomik yoksunluklar gibi toplumsal etkenler ruhsal bozuklukların oluş nedenleri arasında yer almaktadır (82–86).

Tüm ruhsal sorun ve bozukluklar, genellikle kadınlarda erkeklere göre daha yaygındır. Yaş arttıkça ruhsal sorun ve bozuklukların yaygınlığının arttığı, tüm ruhsal bozuklukların evli kadınlarda evli erkeklere göre daha yaygın olduğu, genel olarak ruhsal bozukluk yaygınlığının kırsal kesimden kente doğru gidildikçe artış gösterdiği, düşük sosyo-ekonomik kesimlerde daha yaygın olduğu, öğrenim görmemiş kişilerde daha yüksek yaygınlık oranları ortaya çıkmıştır (81).

Amerikan Hemşireler Birliği'ne (ANA) göre toplum ruh sağlığı hemşiresinin tanımı, “Toplumun diğer üyeleri ile birlikte ruhsal hastalıkların birincil, ikincil ve üçüncül önleme aşamalarının sürekliliğini sağlayan ruh sağlığı hizmetlerinde tanılama, planlama, uygulama ve değerlendirmeye katılan kişidir. Worley'e göre toplum ruh sağlığı hemşiresi, toplumdaki yüksek riskli grubu belirleme ve yeni tedavi modelleri olan danışmanlık, eğitim ve krize müdahale gibi işlevleri de gerçekleştirir. Toplum ruh sağlığı hemşiresi değerlendirme, eşgüdüm, hasta haklarını gözetme, savunma, sevk etme, eğitim, rehabilitasyon, ev ziyaretleri, krize müdahale, fiziksel değerlendirme, ilaç uygulamalarının izlenmesi becerileri ve yeteneklerini kazanmış olmalıdır (86,87).

Toplum içinde, toplumla içice çalışmakla yükümlü olan halk sağlığı hemşiresi, hastayı ya da risk altındaki kişiyi kendi ev ve iş ortamında görme şansına sahip sağlık personelidir. Bu nedenle bireyleri fizik, biyolojik ve sosyal çevresi, ilişkide olduğu diğer insanlarla birlikte gözleyerek bireyin yaşamının ruhsal ve sosyal boyutlarını daha gerçekçi biçimde incelemek ve değerlendirmek durumundadır. Halk sağlığı hemşiresi danışmanlık rolünün gerektirdiği biçimde, toplum içinde kendi kendine yardım ve karşılıklı dayanışma gruplarının ortaya çıkmasına yardımcı olmalıdır.

Toplum ruh sağlığı hemşireliği için 6 anahtar özellik vardır. Bunlar:

- 1- Ruh sağlığının korunması, kişinin, ailenin, grubun, toplumun global anlamda korunması
- 2- Primer bakım sağlamak ve sekonder ruh sağlığı uzmanları arasındaki iletişimi güçlendirmek
- 3- Etkili psikoterapik yaklaşımlar kullanmak
- 4- Tanımlanmış ve farkına varılmış ruh sağlığı ihtiyaçlarına cevap vermek
- 5- Esnek yaklaşımlar kullanmak
- 6- Aileleri, varsa bakıcıları bu çalışmalara teşvik etmek ve katılımını sağlamaktır (88-90).

Göç, ani ve hızlı bir çevre değişimi yarattığı, sosyal, fiziksel ve kültürel olarak toplumu ve bireyleri etkilediği için toplumsal bir olgudur. Göçe sağlık açısından baktığımızda da halk sağlığı sorunu olduğu açıkça görülmektedir.

Göç eden bireyler sağlık hizmetinin çekirdeğini oluşturan temel sağlık hizmetlerinden bile yeterince yararlanamamakta, sosyal eşitlik gereği toplumdaki herkese eşit olarak götürülmesi gereken bu hizmetler göç eden bireylere yeterince ulaştırılamamaktadır. Göç eden bireylerin sağlık koşullarının geliştirilerek sürdürülmesinde birinci basamak sağlık hizmetlerine ve bu hizmetin önemli bir parçası olan hemşirelere çok önemli roller düşmektedir. Çünkü göç olayı sağlığın korunması ve geliştirilmesi için hemşireler tarafından değerlendirilmesi gereken ve sağlık üzerinde çok önemli etkileri olan biyolojik, çevresel, sosyo-kültürel değerşkenleri, yaşam şekillerini, sağlık davranışlarını ve inançlarını etkilemektedir. Hemşireler, risk grubu olarak görülen göç eden bireyleri öncelikli grup olarak kabul etmeli, sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli hemşirelik tanımlarını koymalı ve buna uygun girişimlerde bulunmalıdır (32,91).

Daha önce de belirttiğimiz gibi göç birçok alanın konusu haline gelmiştir. Yapılan çalışmaların çeşitliliği de bunu ispatlamaktır. Yapılan çalışmalardan yola çıkarak göç eden kadınların risk grubu içinde olduklarını söylemek mümkündür. Bu kadınlar yaşadıkları bu göç süreci içinde birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadırlar. Yeni bir çevreye girmiş olmaları, bu çevreye uyum sağlama çabaları, yoksulluk, kendini ifade edememe, geçim sıkıntısı, geçim sıkıntısıyla gelen aile içi sorunlar, belki de şiddet ve nihayet beraberinde ruhsal sorunlar kadınların bu süreçte uyum sorunu yaşamalarının bir

göstergesidir. İşte bu nedenle göç eden kadınlar birinci basamak sağlık çalışanları tarafından tespit edilmeli ve öncelikli grup arasında yer almalıdırlar. Bu süreci en hafif ve minimum zararlarla atlattmada biz hemşirelere büyük görevler düşmektedir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma; göç eden kadınların kişisel uyum düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ŞEKLİ

Araştırma göç eden kadınların kişisel uyum düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER ve ÖZELLİKLERİ

Araştırma, Mersin ili Merkez ilçede bulunan ve en çok göç alan Kurdali, Demirtaş, Çilek mahalleleri ile daha çok Mersin’li olan ve bir yerden göç etmemiş kadınların bulunduğu Pirireis, Gazi ve Bahçe mahallelerinde yapılmıştır.

Mersin ili Sağlık Müdürlüğü’nden alınan istatistiklere göre; Kurdali, Demirtaş ve Çilek mahalleleri Mersin ilinin en çok göç alan mahalleleri olma özelliğine sahiptir. Kurdali ve Demirtaş mahalleleri Toroslar Belediyesi’ne bağlı olup, 2008 yılı verilerine göre Kurdali mahallesinin 16317; Demirtaş mahallesinin ise 16724 nüfusu bulunmaktadır. Kurdali mahallesinde 5 No’lu sağlık ocağı, Demirtaş mahallesinde ise 1 No’lu sağlık ocakları bulunmaktadır. Kurdali ve Demirtaş mahalleri Devlet Hastanelerine, Üniversite Hastanesine ve şehir merkezine toplu taşıma araçlarıyla 10 dakikalık mesafededir.

Çilek mahallesi Akdeniz Belediyesi sınırları içinde yer almakta olup 2008 yılı verilerine göre nüfusu 14176’dır. Çilek mahallesinde 10 No’lu sağlık ocağı bulunmaktadır. Devlet Hastanelerine ve Üniversite Hastanesine toplu taşıma araçlarıyla 30 dakika şehir merkezine ise 45 dakikalık mesafededir. Her 3 dakikada bir şehir merkezine araç bulunmaktadır.

Pirireis ve Gazi mahalleleri Yenişehir Belediyesine bağlı olup 2000 yılı verilerine göre Pirireis Mahallesi 7895 nüfuslu, Gazi mahallesi 7852 nüfusludur. Gazi ve Pirireis mahallelerinde 9 No’lu sağlık ocağı bulunmaktadır. Her iki mahallede merkezde yer almaktadır. Bu mahallelerin Devlet Hastanelerine, Üniversite Hastanesine toplu taşıma araçlarıyla 10–15 dakikalık mesafededir.

Bahçe mahallesi de Akdeniz Belediyesi sınırları içinde yer almaktadır. Bahçe mahallesinin 2008 yılı verilerine göre toplam nüfusu 5170'dir. Bahçe mahallesinde 12 No'lu sağlık ocağı bulunmaktadır. Bahçe mahallesi Toros Devlet Hastanesine yürüyerek gidilebilecek bir mesafededir. Şehir merkezinin tam ortasında yer almaktadır.

3.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmanın evrenini, Mersin ili Merkez ilçede yer alan Kurdali, Demirtaş ve Çilek mahallelerinde yaşayan göç etmiş 8239 ve Gazi, Bahçe ve Pirireis mahallelerinde yaşayan göç etmemiş (yerleşik yaşayan) 5499 olmak üzere toplam 13738 kadın oluşturmaktadır. Bu kadınlar 20- 44 yaş grubunda, eğitim düzeyi en az ilkokul olan, herhangi bir kronik hastalığı bulunmayan, gebe olmayan kadınları kapsamaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın örnekleme göç eden kadınlar ve yerleşik yaşayan kadınlar (göç etmeyen) olmak üzere iki ana tabakadan oluşmaktadır. Alt tabakalar ise 20–24, 25–29, 30–34, 35–39 ve 40–44 yaş grubudur. Mahalleler ise örnekleme birimlerini oluşturmaktadır. Her bir örnekleme alınacak kadın sayısı ise aşağıdaki formül ve aşamalar izlenerek belirlenmiştir.

Tabakalı rastgele örnekleme formülü;

$$n = (N \times 0,05) \times \text{ana tabaka ağırlığı} \times \text{alt tabakanın ana tabaka içindeki ağırlığı} \\ \times \text{örnekleme biriminin alt tabaka içindeki ağırlığı}$$

Örneğin; Çilek mahallesinden 20–24 yaş grubundan kaç kadına ulaşılmalı?

$$n_i = 13738 \times (0,05) \times 0,60 \times 0,26 \times 0,25 = 26 \text{ kadın}$$

Mersin İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre; çalışma kapsamına alınan 6 mahallede yaşayan 15–49 yaş kadın nüfusu 13738'dir. Bu nüfusun %60'ı göç eden, %40'ı ise yerleşik yaşayan kadınlardır. Çalışmamızda tabakalı rastgele örnekleme formülü kullanılarak 570 kadına ulaşılmaması hedeflenmiş ancak 504 kadına ulaşılmıştır. Bunun nedeni de verilerde kayıpların olmasıdır. Kadın sayıları ve yüzdeleri Çizelge 1.'de, ulaşılmaması gereken kadın sayıları ise Çizelge 2.'de verilmiştir.

Araştırmacı ilk aşamada bu mahallelerin bağlı buldukları sağlık ocaklarına ulaşıp gerekli yasal izinlerini göstererek sağlık personelinin yardımı ile 15–49 Yaş Kadın

İzlem Formlarına ulaşmıştır. Tüm mahallelerden belirlenen 5499 yerleşik yaşayan, 8239 göç etmiş kadının 15–49 Yaş Kadın İzlem Formunu inceleyerek, kriterlere uygun kadınların ismini ve adreslerini not almıştır. Daha sonra alt tabakalardan biri olan yaş gruplarına göre kadınlar tabakalara ayrılmıştır. Bu kadınlar arasından da yukarıdaki formül uygulanarak 504 kadın belirlenmiştir. Bu kadınlara ise 15–49 Yaş Kadın İzlem Formlarına numaralar verilerek her 10 izlem formundan birisi seçilerek istenilen sayıya ulaşılan kadar devam edilmiştir. Bu işlemlerin sonuçlanması yaklaşık bir ay sürmüştür.

Çizelge 1. Mahallelerde Yaşayan Kadınların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Mahalleler		Yaş grupları										Toplam
		20- 24		25- 29		30- 34		35- 39		40- 44		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Göç Eden Kadınların Bulunduğu	Çilek	541	26	476	22	382	18	366	17	314	15	2079
	Kurdali	1355	27	1386	28	941	19	705	14	600	12	4987
	Demirtaş	313	26	318	27	242	20	147	12	153	13	1173
Yerleşik Yaşayan Kadınların Bulunduğu	Bahçe	225	19	253	21	240	20	239	20	208	18	1165
	Gazi	429	20	453	21	417	20	401	19	392	19	2092
	Pirireis	448	20	465	20	418	19	469	21	442	20	2242
Genel toplam		13738 kadın										

Yukarıdaki çizelgede araştırma kapsamına alınan mahallelerde yaşayan kadınların yaşlarına göre nüfusları sayı ve yüzde olarak verilmiştir. Tabakalı rastgele örnekleme formülü kullanılarak, ulaşılması hedeflenen kadın sayısı hesaplanmış ve Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Mahalle ve Yaş Gruplarına Göre Ulaşılmaması Gereken Kadın Sayıları

Mahalleler		Yaş grupları					Toplam
		20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	
Göç Eden Kadınların Bulunduğu	Çilek	26	22	18	17	15	98
	Kurdali	66	69	46	34	29	244
	Demirtaş	15	15	11	7	7	55
Yerleşik Yaşayan Kadınların Bulunduğu	Bahçe	11	12	12	12	10	57
	Gazi	21	22	21	20	20	104
	Pirireis	22	22	21	23	22	110
Genel toplam		570 kadın					

Çizelge 3. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Yaşlara Göre Sayıları

	Yaş grupları				Toplam
	20-24	25-34	35-39	40-44	
Göç eden Kadınlar	74	117	49	45	285
Yerleşik Yaşayan Kadınlar	61	92	34	32	219
Toplam	135	209	83	77	504

3.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından konuyla ilgili kaynaklardan yararlanarak geliştirilmiş bir anket formu ve Özgüven tarafından geliştirilen “Hacettepe Kişilik Envanteri” kullanılmıştır.

A. Göç Eden Kadınların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Anket Formu (Ek 1) :

Anket formu, literatüre dayanarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, bireye özgü tanımlayıcı bilgileri ve göç sürecine ilişkin özellikleri içermektedir. Anket formunda demografik özelliklere ait 20, göç sürecine ait 12 soru olmak üzere toplam 32 soru yer almaktadır.

B. Yerleşik Yaşayan Kadınların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Görüşme Formu (Ek 2) :

Göç eden kadınlara uygulanan anket formu ile benzer özellikler taşımasına karşın bu formda göç sürecine ilişkin sorulara yer verilmemiştir.

C. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) (Ek 3) :

Hacettepe Kişilik Envanteri genelde bireyin kişilik özellikleri, “kişisel” ve “sosyal” uyum düzeyleri hakkında bilgi toplamayı gerektiren hemen her durumda, ayrıca araştırma ve teşhis amaçlarıyla kullanılabilen bir kişilik envanteridir. Özgüven (1992) tarafından sağlıklı bir kişilik gelişiminin, kişiliğin kişisel ve sosyal yönleri arasındaki dengeli bir etkileşimle mümkün olacağı düşünülmüştür. Bireyin kişisel yönü; bireyin davranış kalıpları, davranış biçimi, gerçekten ne yaptığı, tepki örüntüsü (responce pattern), sosyal yönü ise; bireyin uyarıcı bir sistem olarak başkaları üzerinde bıraktığı etki ya da izlenimler (stimulus value) olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşımla Hacettepe Kişilik Envanteri, bireyin kişisel ve sosyal nitelikleri ile ilgili iki bölümden oluşmaktadır (72).

Envanter dört "kişisel uyum" ve dört "sosyal uyum" alt ölçeği olmak üzere toplam sekiz ölçekten oluşmuştur. Kişisel ve sosyal uyum puanlarının toplamı genel uyum puanını vermektedir. Envanter her bir alt ölçekten 20'şer soru maddesi ve 8 geçerlilik maddesi olmak üzere toplam 168 sorudan oluşmaktadır (72).

Özgüven (1976–82) tarafından çeşitli gruplar üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmalarında, Hacettepe Kişilik Envanterinin alt ölçeklere ilişkin güvenilirlik katsayısının ortalama olarak 0.82 olduğu ve genellikle kişisel uyum alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayılarının, sosyal uyum alt ölçeklerinden biraz daha yüksek bulunmuştur (72). Hacettepe Kişilik Envanteri'nin, Envanterin Tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenilirlik sonuçları oldukça yüksek bulunmuştur. Her alt ölçeğin güvenirliliği de bağımsız birer ölçek olarak kullanılacak düzeyde yüksek olup, Kişisel Uyum alt ölçeklerinin ortalaması 85, Sosyal Uyum alt ölçeklerinin ortalaması ise yaklaşık 80, bulunmuştur. Yapılan çeşitli geçerlilik çalışmaları, korelasyonun yönü ve derecesi açısından HKE geçerli olduğunu göstermiştir (72).

Hacettepe Kişilik Envanteri, kişisel ve sosyal uyumu ölçen iki bölümden oluşmaktadır. Ayrı ayrı kullanılmaya elverişli olmasından ve araştırmanın amacı açısından yeterli olduğu için Envanter'in kişisel uyumu ölçen evet-hayır seçenekli 80 soruluk bölümü uygulanmıştır. Hacettepe Kişilik Envanteri'nde kişisel uyumu ölçen dört alt ölçek bulunmaktadır.

A- Kişisel Uyum Alt Ölçekleri;

1.Kendini gerçekleştirme (KG)

Kendini gerçekleştirme puanı, kendini gerçekleştiren kişinin özelliklerinden kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi niteliklerle ilişkilidir (72).

Puanın yüksek ya da düşük olması, bireyin bu nitelikteki davranışlarını değerlendirme olanağı sağlamaktadır (72).

2.Duygusal kararlılık (DK)

Duygusal kararlılık puanının yüksek oluşu, bireyin duygusal yönden kararlı oluşunu belirtir. Duygusal kararlılık puanı yüksek olan bireyler, genellikle kendine güvenen, az üzülen, alıngan olmama özellikleri gösteren kişilerdir. Çoğu kez sakin ve huzurlu bireyler izlenimi verirler (72).

Başkalarından pek az tavsiye isterler. Kendi kararlarını kendileri verme eğilimindedirler. Ortaya çıkan yeni ve yabancı durumlardan çekinmezler. Acil durumlarda etkili davranışlar gösterirler (72).

Puanı düşük olan kişiler, genellikle gergin ve kaygılı olurlar. Sıkıntılı durumlarda gözyaşlarını tutamazlar. Karşılaştıkları yeni durumlarda ise ya korkak ve çekingen ya da aşırı düzeyde atak ve kaygıcı olabilirler (72).

3.Nevrotik eğilimler (NE)

Nevrotik belirtileri olan kişiler, kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama, görme güçlükleri, iştahsızlık vb. gibi çeşitli psikosomatik belirtilerin birinden ya da birkaçından şikâyetçidirler (72).

Nevrotik kişiler, duygusal çatışmalarını genellikle fiziksel yollardan ifade etmektedirler. Ayrıca, nevroitik eğilimler benliğini olduğu gibi kabul edememe, mükemmeliyetçi olma, eleştiriye açık olmama gibi davranışları da içerir. Nevrotik eğilimler puanının yüksek bulunması, bu tür belirtilerin azlığını, düşük olması ise çokluğunu gösterir (72).

4.Psikotik belirtiler (PB)

Psikotik belirtiler puanı düşük olan bireylerde, insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktaya toplama gücü ve hayal kurma eğilimi gözlenir. Bu bireyler, alingan ve aşırı duygusaldır. Kendilerine yönelik düşünceleri fazladır (72).

Psikotik belirtiler puanının yüksek olduğu, normal bir uyum tarzında ise birey, belirli ölçüler içinde, hayal dünyasından bağımsız olarak yaşamını sürdürür (72).

3.7. ÖN UYGULAMA

Veri toplama aracının içeriği, uygunluğu ve anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmanın örneğine girmeyen 15 göç eden, 15 yerleşik yaşayan toplam 30 kadına ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda Hacettepe Kişilik Envanteri'nin uygulanması sırasında soruların anlaşılabilirliği ile ilgili zorluk yaşandığı fark edilince eğitim durumu ile ilgili olan sorudan okuryazar değil ve okuryazar şıkları çıkarılmış ve en az ilkokul mezunu olan kadınlar araştırma kapsamına alınmıştır.

3.8. VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ UYGULANMASI

Araştırmanın yürütüldüğü kurumlardan araştırmanın amacı, yöntemi ve araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarının da eklendiği bir dilekçe ile başvurularak yazılı izinler alınmıştır. Öncelikle belirlenen mahallelerin bağlı bulunduğu

sağlık ocaklarına (5 no'lu sağlık ocağı, 1 no'lu sağlık ocağı, 10 no'lu sağlık ocağı, 6 no'lu sağlık ocağı, 12 no'lu sağlık ocağı ve 9 no'lu sağlık ocağı) gidilmiş, sağlık ocağı arşivlerinde bulunan 15–49 Yaş Kadın İzlem Formları tek tek incelenmiş ve kriterlere uygun kadınlara ait tanımlayıcı bilgiler ve adreslere ulaşılmıştır. Örneklem grubu bu kadınlar arasından seçilmiştir. Araştırmacının il dışında çalışıyor olmasından dolayı çalışmanın uygulama kısmında anketörler kullanılmıştır. Anketörler, çalışmanın nasıl yapılacağı ve kadınlarla iletişim konusunda araştırmacı tarafından eğitilmiştir. Göç eden kadınların kişisel uyum düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan anket formu ve “Hacettepe Kişilik Envanteri” 23-Kasım–2007/23-Mayıs–2008 tarihleri arasında belirlenen mahallelerde yaşayan kadınlara uygulanmıştır.

Ortalama cevaplama süresi göç eden ve yerleşik yaşayan grupta değişkenlik göstermiştir. Görüşmeler ortalama 35–40 dakika sürmüştür. Anket formu ve envanter belirlenen katılımcıların evlerinde anketörler tarafından ziyaret edilerek yüz yüze uygulanmıştır.

Veri toplama araçları, araştırmaya katılan kadınlara araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanıp sözlü onamları alındıktan sonra uygulanmıştır. Formlar anketörler tarafından okunmuş ve yine anketörler tarafından cevap kâğıdına kodlanmıştır.

3.9. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Envanterin Kişisel Uyum ile ilgili 80 sorusu araştırma kapsamında kullanılmıştır. Kişisel Uyum alt ölçekleri Kendini Gerçekleştirme (KG), Duygusal Kararlılık (DK), Nevrotik Eğilimler (NE), Psikotik Belirtiler (PB) oluşturmaktadır. Her bir alt ölçekten maksimum 20 puan alınmaktadır. Bu puanların toplamı da kişisel uyum puanını vermektedir. HKE'den alınan yüksek puanlar sağlıklı ya da uyumlu oluşu düşük puanlar ise uyumsuz oluşu göstermektedir. Envanterden alınan ham puanlar ortanca (medyan) esasına dayanan ve norm grupları denilen üç alt gruba ayrılarak değerlendirilmektedir. %50'lik norma karşılık gelen ham kişisel uyum puanı 36'dır. Buna göre envantere 36 ham puanın altında puan alanlar kişisel yönden uyumsuz kişiler olarak değerlendirilmektedir. 1–30 ham puan grubuna girenler, kişisel uyum sağlayamamış olanlardır. 31–36 ham puan grubunda olanlar ise "uyumlu" ve "uyumsuz" grup arasındaki kritik bölgede bulunmaktadır. 37–43 puan grubundaki kişiler kişisel

yönden uyumlu, 44–80 ham puan grubundaki kişiler ise “çok uyumlu” kişiler olarak nitelendirilmektedir.

Veriler kodlanıp bilgisayara yüklendikten sonra gruplara ilişkin örneklem büyüklüğü (n), aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri alınmış, bağımsız değişkenlerin alt gruplarına ilişkin ortalamalar arası farkların önemli olup olmadığı, grup sayısı iki ise t testi ile ikiden fazla olması halinde tek yönlü varyans analizi (anova) ile test edilmiştir. Analiz sonucu kişisel uyum açısından ileri derece anlamlı bulunan tablolardaki p değerinin anlamlı bulunması halinde, farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı t testi ile kontrol edilmiş ve sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

5.BULGULAR

Bu bölüm araştırma kapsamına alınan kadınların sosyo-demografik özellikleri, bireye özgü tanımlayıcı özellikleri ile kişisel uyum puan ortalamaları arasındaki ilişkileri ve göç eden kadınların göç sürecine ilişkin özellikleri ile kişisel uyum puan ortalamaları arasındaki ilişkiye yönelik bulgulardan oluşmaktadır.

BÖLÜM 1: Sosyo-Demografik Özellikler ile İlgili Bulgular

Çizelge 1.1. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (N:504)

Tanıtıcı Özellikler	Yerleşik yaşayan (N: 219)		Göç eden (N:285)	
	N	%	N	%
Yaş Grubu				
20- 24 yaş	61	27,8	74	26,0
25- 34 yaş	92	42,0	117	41,0
35- 39 yaş	34	15,5	49	17,3
40- 44 yaş	32	14,6	45	15,7
Medeni Durum				
Evli	126	57,5	213	74,7
Bekâr	93	42,5	72	25,3
Eğitim Durumu				
İlkokul	68	31,0	176	61,7
Ortaokul	27	12,3	32	11,3
Lise	76	34,7	55	19,3
Üniversite	48	21,9	22	7,7
Çocuk Sayısı	(n: 126)		(n:213)	
1- 2 çocuk	75	59,5	103	48,3
3 ve üzeri	32	25,3	99	46,4
Çocuğu yok	19	15,2	11	5,3

Çizelge 1.1. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (N:504) (Devamı)

Tanıtıcı Özellikler	Yerleşik yaşayan (N: 219)		Göç eden (N:285)	
	N	%	N	%
Çalışma Durumu				
Ev hanımı	138	63,0	229	80,3
İşçi-esnaf-memur	64	29,2	30	10,5
Öğrenci	17	0,7	26	9,2
Eşinin Yaşı	(n: 126)		(n:213)	
20- 24 yaş	6	4,9	5	2,3
25- 34 yaş	42	33,3	68	32,0
35- 39 yaş	24	19,0	59	27,6
40- 44 yaş	25	19,8	48	22,5
45 ve üzeri	29	23,0	33	15,6
Eşinin Eğitim Durumu	(n: 126)		(n:213)	
İlkokul	49	38,8	113	53,0
Ortaokul	24	19,0	40	18,9
Lise	38	30,1	47	22,0
Üniversite	15	11,9	13	6,1
Eşinin Çalışma Durumu	(n: 126)		(n:213)	
İşçi- esnaf-memur	106	84,2	196	92,0
İşsiz	10	7,9	12	5,6
Emekli	10	7,9	5	2,4
Sosyal Güvence Durumu				
Var	186	84,9	222	77,8
Yok	33	15,1	63	22,2

Çizelge 1.1.'de yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları görülmektedir. Yerleşik yaşayan kadınların kişisel özelliklerini incelediğimizde %42,0'ı 25–34 yaş grubunda, %34,7'i lise mezunu olup, %57,5'i evlidir. Kadınların %63,0'ü ev hanımı olup, %59,5'i 1–2 çocuğa sahiptir. Evli olan kadınların eşlerinin %33,3'ü 25–34 yaş grubunda, 38,8'i ilkokul mezunu,

%84,2'sinin işçi-esnaf-memur olarak çalıştığı belirlenmiştir. Kadınların %84,9'nun sosyal güvencesi bulunmaktadır.

Göç eden kadınların ise %41,0'ı 25–34 yaş grubundadır. Çizelge 1.1.'e göre kadınların %74,7'si evli ve %61,7'si ilkokul mezunudur. Kadınların %80,3'ü ev hanımı olup, %48,3'ü 1–2 çocuğa sahiptir. Evli olan kadınların eşlerinin %32,0'si 25–34 yaş grubunda, %53,0'ü ilkokul mezunudur. Evli olan kadınların eşlerinin %58,6'sının memleketinde işçi-esnaf-memur olarak çalıştığı belirlenmiştir. Şu anda ise eşlerin büyük bir çoğunluğu (%92) işçi-esnaf-memur olarak çalışmaktadırlar. Kadınların %77,8'nin sosyal güvencesi bulunmaktadır.

Çizelge 1.2. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Konut ve Aile Özelliklerinin Dağılımı (N:504)

Konut Ve Aile Özellikleri	Yerleşik yaşayan (N:219)		Göç eden (N:285)	
	N	%	N	%
Ailede Yaşayan Kişi Sayısı				
1-4arası	147	67,1	115	40,4
5–8 arası	67	30,6	142	49,8
9–12 arası	5	2,3	28	9,8
Aile Tipi				
Çekirdek aile	189	86,3	237	83,1
Geniş aile	30	13,7	48	16,8
Oturulan Evin Tipi				
Apartman	152	69,4	138	48,4
Müstakil	61	27,8	132	46,3
Gecekondu	6	2,8	15	5,3

Çizelge 1.2. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Konut ve Aile Özelliklerinin Dağılımı (N:504) (Devamı)

Konut Ve Aile Özellikleri	Yerleşik yaşayan (N:219)		Göç eden (N:285)	
	N	%	N	%
Oturulan Evin Mülkiyet Durumu				
Ev sahibi	114	52,0	120	42,0
Kiracı	70	32,0	93	32,6
Kira ödemiyor/yakınının evi	35	16,0	72	25,4
Eşiyile Olan İlişkisi	(n: 126)		(n:213)	
İyi	78	62,0	158	74,0
Çok iyi	39	30,9	39	18,3
Orta	9	7,1	16	7,7

Çizelge 1.2.'de yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların konut ve aile özelliklerine göre dağılımları bulunmaktadır. Yerleşik yaşayan kadınların %67,1'nin ailede yaşayan kişi sayısı 1–4 arasında olup, %86,3'ü çekirdek aileye sahiptir. Kadınların %69,4'ü apartmanda oturmakta olup, %52,0'sinin ev sahibi olduğu görülmektedir. Kadınların %62,0'si eşleriyle olan ilişkilerini iyi olarak nitelendirmektedir.

Göç eden kadınların ise; %49,8'nin ailede yaşayan kişi sayısı 5–8 arasında olup %83,1'i çekirdek aileye sahiptir. Kadınların %48,4'ü apartmanda oturmakta olup, %42'sinin ev sahibi olduğu görülmektedir. Kadınların %74'ü eşleriyle olan ilişkilerini iyi olarak nitelendirmektedir.

Çizelge 1.3. Yerleşik Yaşayan ve Göç Eden Kadınların Sosyal Etkinliklerde Bulunma ve Komşularının Kimlerden Oluştüğunun Dağılımı (N:504)

	Yerleşik yaşayan (N:219)		Göç eden (N:285)	
	N	%	N	%
Sosyal Etkinliklerde Bulunma Durumu				
Evet	134	61,1	170	59,6
Hayır	85	38,9	115	40,4
Çevresinde Sorunlarını Paylaştığı Kişiler				
Var	186	84,9	241	84,5
Yok	33	15,1	44	15,5
Komşuların Kimlerden Oluştığı				
Karışık (mersinli ve başka ilden)	145	66,2	213	74,7
Mersinli	36	16,4	8	3,0
Başka şehirden	27	12,3	43	15,0
Akraba	11	5,1	21	7,3

Yerleşik yaşayan kadınların sosyal etkinlikleri ile ilgili durumları Çizelge 1.3.'de verilmektedir. Çizelgeye göre yerleşik yaşayan kadınların %61,1'i sosyal etkinliklerde bulunduğunu ifade etmiştir. Bu sosyal etkinliklerin neler olduğuna bakıldığında sinema (%32), düğün (%51), tiyatro, piknik olduğu görülmüştür. Yerleşik yaşayan kadınların %84,9'u herhangi bir sorun olduğunda akraba, komşu, arkadaş gibi yakınları ile sorunlarını paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Yerleşik yaşayan kadınların %66,2'sinin komşuları hem Mersinli hem de başka illerden oluşmaktadır.

Çizelgeye göre göç eden kadınların ise %59,6'sı sosyal etkinliklerde bulunduğunu ifade etmiştir. Bu sosyal etkinliklerin neler olduğuna bakıldığında sinema, düğün, tiyatro, piknik olduğu görülmüştür. Göç eden kadınların %84,5'i herhangi bir sorun olduğunda akraba, komşu, arkadaş gibi yakınları ile sorunlarını paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Göç eden kadınların %74,7'sinin komşuları hem Mersinli hem de başka illerden oluşmaktadır.

Çizelge 1.4. Göç Eden Kadınların Göç Sürecine İlişkin Özellikleri (N:285)

Geldiği Bölge	N	%
Güney Doğu Anadolu	129	45,2
Doğu Anadolu	77	27,1
Akdeniz	44	15,4
İç Anadolu	23	8,1
Marmara	9	3,1
Yurt dışından	3	1,1
Kaç Yıldır Burada Oturduğu		
1- 5 yıl	34	11,9
6- 10 yıl	48	16,8
10 yıl ve üzeri	203	71,4
Göç Etme Nedeni		
Geçim sıkıntısı ve işsizlik	167	58,5
Evlilik	73	25,6
Eşinin işi	28	10,0
Öğrenim olanaklarının yetersizliği	10	3,5
Can güvenliğinin olmaması	7	2,4
Oturduğu Mahalleyi Seçme Nedeni		
Akrabaların oluşu	130	45,7
Eşinin işinden dolayı	69	24,3
Ev kiralarının düşük oluşundan	60	21,0
Çocuğunun okulundan dolayı	13	4,5
Oturduğu mahallenin güzel ve rahat olması	13	4,5
Gelenek ve Göreneklerini Devam Ettirme Durumu		
Çoğunlukla	113	39,6
Ara sıra	101	35,4
Hayır	42	14,8
Tamamen	29	10,1

Çizelge 1.4. Göç Eden Kadınların Göç Sürecine İlişkin Özellikleri (N:285)(Devamı)

Geri Dönmeyi İsteme Durumu	N	%
Hayır	145	50,8
Evet	140	49,2

Çizelge 1.4.'de göç eden kadınların göç sürecine ilişkin özellikleri verilmektedir. Kadınların %45,2'si Güney Doğu Anadolu'dan gelmiş olup, %71,4'ü 10 yıl ve üzerindedir bu mahallede yaşamaktadırlar. Kadınların %68,5'i geçim sıkıntısı ve işsizlik nedeniyle göç ettiklerini, %45,7'si akrabalarının oluşu nedeniyle oturdukları mahalleyi seçtiklerini ifade etmişlerdir. Göç eden kadınların %39,6'sı gelenek ve göreneklerini çoğunlukla yerine getirdiğini belirtmiş olup, kadınların %49,2'si şuan sahip oldukları imkânlar memleketlerinde de sağlanırsa geri dönmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge1.5. Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Puan Aralıklarının Dağılımı (n:504)

Kişisel Uyum Puan Aralıkları	0–30 arası		31–36 arası		37–43 arası		44–80 arası		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Göç Eden	34	11,9	66	23,2	104	36,5	81	28,4	285	100
Yerleşik Yaşayan	28	12,8	40	18,3	81	37,0	70	32,0	219	100

Göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan aralıklarının dağılımı Çizelge 1.5.'de verilmektedir. Çizelgeye göre göç eden kadınların %11,9'u 0–30, %23,2'si 31–36, %36,5'i 37–43, %28,4'ü 44–80 arasında puan almıştır. Yerleşik yaşayan kadınların ise; %12,8'i 0–30, %18,3'ü 31–36, %37,0'si 37–43 ve %32,0'si 44–40 arasında puan almıştır.

Çizelge 1.6. Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (n:504)

Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Göç Eden Kadınlar	285	38,7579	7,72965	1,087	0,278
Yerleşik Yaşayan Kadınlar	219	39,5616	8,83745	1,068	0.286

$p>0,005$

Çizelge 1.6.'da göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı verilmektedir. Göç eden kadınların kişisel uyum puan ortalaması 38,7579 yerleşik yaşayan kadınların ise 39,5616 bulunmuş olup yapılan istatistiksel değerlendirmede kişisel uyum puan ortalamaları yönünden anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,005$).

Çizelge 1.7. Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:504)

Kişisel Uyum Alt Ölçekler		N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
KG Puan	Göç Eden Kadınlar	285	10,1088	2,21043	1,10	0,269
	Yerleşik Yaşayan Kadınlar	219	10,3425	2,52266	6	
DK Puan	Göç Eden Kadınlar	285	10,0281	2,74489	1,45	0,46
	Yerleşik Yaşayan Kadınlar	219	10,3927	2,83994	6	
NE Puan	Göç Eden Kadınlar	285	9,6982	2,70761	0,72	0,471
	Yerleşik Yaşayan Kadınlar	219	9,8813	2,97151	1	
PB Puan	Göç Eden Kadınlar	285	8,8982	2,80094	0,18	0,857
	Yerleşik Yaşayan Kadınlar	219	8,9452	3,03447	0	

P>0,005

KG: Kendini gerçekleştirme

DK: Duygusal kararlılık

NE: Nevrotik eğilimler

PB: Psikotik belirtiler

Göç Eden ve Yerleşik Yaşayan Kadınların Kişisel Uyum Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı Çizelge 1.7.'de verilmiştir. Çizelgeye göre “kendini gerçekleştirme” alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan göç eden kadınlarda 10,1088, yerleşik yaşayan kadınlarda ise 10,3425'dir. Kadınların “duygusal kararlılık” alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan göç eden kadınlarda 10,0281, yerleşik yaşayanlar da 10,3927 olarak bulunmuştur. Göç eden kadınların “nevrotik eğilimler” alt ölçeği puan ortalaması 9,6982, yerleşik yaşayan kadınların ise 9,8813'dür. Dördüncü alt ölçek olan “psikotik belirtiler” alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan ise göç edenlerde 8,8982, yerleşik yaşayanlarda 8,9452 olarak bulunmuş olup göç eden kadınlar ile yerleşik yaşayan kadınlar arasında kişisel uyum alt ölçek puan ortalamaları bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

BÖLÜM 2: Bireye Özgü Tanımlayıcı Özelliklerin Kişisel Uyum Puan Ortalamaları ile İlişkisi

Bu bölümde kadınların Hacettepe Kişilik Envanterinden aldıkları Kişisel Uyum puanları yaş, eğitim durumu, medeni durum, eşlerinin eğitim durumu, eşleriyle olan ilişkileri gibi bağımsız değişkenler yönünden incelenmiştir. Karşılaştırmalar yapılırken ikiden fazla gruplar için “anova”, iki grup olduğunda ise “t” testi kullanılmıştır.

Çizelge 2.1. Göç Eden Kadınların Yaş Gruplarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
20- 24 yaş	74	38,3784	7,09563	0,853
25- 34 yaş	117	39,1966	8,21714	
35- 39 yaş	49	38,2245	7,73322	
40- 44 yaş	45	38,8222	7,60170	
Toplam	285	38,7579	7,72965	

$p > 0,005$

Göç eden kadınların yaşlarına göre kişisel uyum puan ortalamaları çizelge 2.1.'de verilmektedir. Çizelgeye göre göç eden kadınların yaşlarına göre 20–24, 25–34,

35–39, 40–44 yaş gruplarında kişisel uyum puanları sırasıyla 38,3784; 39,1966; 38,2245; 38,8222'dir. Kişisel uyum puan ortalamaları en yüksek ($\bar{X}=39,1966$) olan 25–34 yaş grubu; en düşük ($\bar{X}=38,2245$) olan ise 35–39 yaş grubu olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonucunda yaş grupları ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ($p>0,005$, $p= 0,853$).

Çizelge 2.2. Yerleşik Yaşayan Kadınların Yaş Gruplarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
20- 24 yaş	61	42,2787	7,64664	0,033
25- 34 yaş	92	38,5870	8,97635	
35- 39 yaş	34	39,2647	7,73151	
40- 44 yaş	32	37,5000	10,68010	
Toplam	219	39,5616	8,83745	

$P>0,005$

Yerleşik yaşayan kadınların yaş gruplarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının verildiği Çizelge 2.2'de yerleşik yaşayan kadınların yaşlarına göre 20–24, 25–34, 35–39, 40–44 yaş gruplarında kişisel uyum puanları sırasıyla 42,2787; 38,5870; 39,2647; 37,5000 olarak bulunmuştur. Kişisel uyum puan ortalamaları en yüksek ($\bar{X}=42,2787$) olan grubun 20–24 yaş grubu; en düşük ($\bar{X}=37,5000$) olan grubun ise 40–44 yaş grubu olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmelerde anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,005$, $p=0,033$).

Çizelge 2.3. Göç Eden Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
İlkokul	176	38,0852	7,93967	0,241
Ortaokul	32	40,3750	7,37804	
Lise	55	40,0182	7,29914	
Üniversite	22	38,6364	7,30652	
Toplam	285	38,7579	7,72965	

p>0,005

Çizelge 2.3.'de göç eden kadınların eğitim durumlarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı verilmektedir. Çizelgeye göre kişisel uyum puan ortalamaları ilkokul mezunlarının 38,0852, ortaokul mezunlarının 40,3750, lise mezunlarının 40,0182 ve üniversite mezunlarının 38,6364'dır. Kişisel uyum puan ortalamaları lise mezunlarının en yüksek ($\bar{X}=40,3750$), ilkokul mezunlarının ise en düşüktür ($\bar{X}=38,0852$). Yapılan istatistiksel değerlendirme sonucunda eğitim durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (p>0,005, p=0,241).

Çizelge 2.4. Yerleşik Yaşayan Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
İlkokul	68	38,7500	8,45952	0,196
Ortaokul	27	36,9630	9,54939	
Lise	76	40,3158	7,54402	
Üniversite	48	40,9792	10,54371	
Toplam	219	39,5616	8,83745	

p>0,005

Çizelge 2.4.'de yerleşik yaşayan kadınların eğitim durumlarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı verilmektedir. Çizelgeye göre yerleşik yaşayan kadınlarda kişisel uyum puan ortalamaları ilkokul mezunlarının 38,7500, ortaokul mezunlarının 36,9630, lise mezunlarının 40,3158 ve üniversite mezunlarının 40,9792'dir. Üniversite mezunu olanların kişisel uyum puan ortalamaları en yüksek ($\bar{X}=40,9792$), ortaokul mezunlarının ise en düşük ($\bar{X}=36,9630$) dür. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonucunda eğitim durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ($p>0,005$; $p=0,196$).

Çizelge 2.5. Göç Eden Kadınların Medeni Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Evli	213	38,5352	7,99734	0,131
Bekâr	72	39,4167	6,88691	

$p>0,005$

Çizelge 2.5.'de göç eden evli kadınların kişisel uyum puan ortalamaları $\bar{X}=38,5352$, bekârların ise $\bar{X}=39,4167$ 'dir. Göç eden gruptaki kadınlar arasında evli olan kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının bekârlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak bu fark istatistiksel açıdan bir anlamlılık göstermemektedir ($p>0,005$, $p=0,131$).

Çizelge 2.6. Yerleşik Yaşayan Kadınların Medeni Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Evli	126	39,2143	8,68249	0,742
Bekâr	93	40,0323	9,06912	

$p>0,005$

Çizelge 2.6.'da yerleşik yaşayan bekâr kadınların kişisel uyum puan ortalamaları $\bar{X}=40,0323$, evlilerin ise $\bar{X}=39,2143$ olduğu görülmektedir. Yerleşik yaşayan kadınlarda bekâr olanların kişisel uyum puan ortalamaları evli olanlara göre daha yüksektir. Ancak bu fark istatistiksel açıdan bir anlamlılık göstermemektedir ($p>0,005$, $p=0,742$)

Çizelge 2. 7. Göç Eden Kadınların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Sosyal güvence	N	Ortalama	Standart sapma	p değeri
Var	222	38,5766	7,96775	0,458
Yok	63	39,3968	6,84515	

$p>0,005$

Göç eden kadınların sosyal güvence durumlarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı çizelge 2.7.'de verilmektedir. Çizelgeye göre sosyal güvencesi olmayanların kişisel uyum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak göç eden kadınlarda sosyal güvence durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,005$).

Çizelge 2. 8. Yerleşik Yaşayan Kadınların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Sosyal güvence	N	Ortalama	Standart sapma	p değeri
Var	186	39,7366	8,89339	0,429
Yok	33	38,5758	8,58061	

p>0,005

Yerleşik yaşayan kadınların sosyal güvence durumlarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı çizelge 2.8.'de verilmektedir. Çizelgeye göre sosyal güvencesi olanların kişisel uyum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel analizlerde sosyal güvence durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Çizelge 2.9. Göç Eden Kadınların Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:213)

Eşinin Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
İlkokul	113	38,2212	7,98183	0,860
Lise	47	39,2979	7,97255	
Ortaokul	40	38,2750	8,56944	
Üniversite	13	39,3077	6,99267	
Toplam	213	38,5352	7,99734	

p>0,005

Çizelge 2.9.'da göç eden kadınların eşlerinin eğitim durumlarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı verilmektedir. Çizelgede göç eden kadınlarda eşinin eğitim düzeyine göre ilkökul, lise, ortaokul, üniversite gruplarında kişisel uyum

puan ortalamaları sırasıyla 38,2212; 39,2979; 38,2750 ve 39,3077'dir. Eşleri üniversite mezunu olanların kişisel uyum puan ortalamalarının en yüksek ($\bar{X}=39,3077$), eşleri ilkokul mezunu olanların ise en düşük ($\bar{X}=38,2212$) olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda eşlerin eğitim durumları ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,005$, $p=0,860$).

Çizelge 2.10. Yerleşik Yaşayan Kadınların Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:126)

Eşinin Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
İlkokul	49	39,0204	8,57197	0,497
Lise	38	38,7895	8,09123	
Ortaokul	24	38,2917	6,98121	
Üniversite	15	42,4000	12,45449	
Toplam	126	39,2143	8,68249	

$p>0,005$

Çizelge 2.10.'da yerleşik yaşayan kadınların eşlerinin eğitim durumlarına göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı verilmektedir. Çizelgeye göre yerleşik yaşayan kadınlarda eşinin eğitim düzeyine göre ilkokul, lise, ortaokul, üniversite gruplarında kişisel uyum puan ortalamaları sırasıyla 39,0204, 38,7895, 38,2917, 42,4000'dir. Eşleri üniversite mezunu olanların kişisel uyum puan ortalaması en yüksek ($\bar{X}=42,4000$), kişisel uyum puan ortalaması en düşük ($\bar{X}=38,2917$) olan grubun ise eşleri ortaokul mezunu olanlardır. Yapılan istatistiksel analizlerde eşlerin eğitim durumları ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>0,005$, $p=0,497$).

Çizelge 2.11. Göç Eden Kadınların Eşleriyle Olan İlişkilerine Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:213)

Eşleriyle Olan İlişkileri	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Çok iyi	39	41,6154	7,20240	0,002
İyi	158	37,7152	7,81644	
Orta	16	39,1250	10,04573	
Toplam	213	38,5352	7,99734	

P<0,005

Göç eden kadınların eşleriyle olan ilişkilerine göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımının verildiği çizelge 2.11.'e baktığımızda göç eden kadınların eşleriyle ilişkileri çok iyi, iyi ve orta olan kadınların kişisel uyum puan ortalamaları sırasıyla 41,6154, 37,7152, 39,1250'dir. Eşleriyle ilişkisinin iyi olduğunu ifade eden kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının ($\bar{X}=37,7152$), eşiyle ilişkisi çok iyi ($\bar{X}=41,6154$) olanlara göre düşük olduğu görülmektedir. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (p=0,002; p<0,005).

Çizelge 2.12. Yerleşik Yaşayan Kadınların Eşleriyle Olan İlişkilerine Göre Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N: 126)

Eşleriyle Olan İlişkileri	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Çok iyi	39	43,1282	4,80230	0,003
İyi	78	37,5385	8,73669	
Orta	9	36,7778	14,99815	
Toplam	126	39,214	8,68249	

p<0,005

Yerleşik yaşayan kadınların eşleriyle olan ilişkilerine göre kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımının verildiği çizelge 2.12.'ye baktığımızda eşleriyle ilişkilerinin çok iyi, iyi ve orta olan kadınların kişisel uyum puan ortalamaları sırasıyla 43,1282, 37,5385, 36,7778'dir. Eşleriyle ilişkilerinin çok iyi olduğunu ifade eden kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının eşiyile ilişkisi iyi ve orta olanlara göre yüksek olduğu görülmektedir. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (p=0,003, p<0,005).

BÖLÜM 3: Göç Süreci İle İlgili Özelliklerin Kişisel Uyum Puan Ortalamaları İle İlişkisi

Bu bölümde göç eden kadınların Hacettepe Kişilik Envanterinden aldıkları puanlar göç etme süresi, göç etme nedenleri, geldikleri bölge, oturduğu mahalleyi seçme nedeni ve sosyal etkinliklere katılma durumları gibi bağımsız değişkenler yönünden incelenmiştir.

Çizelge 3.1. Göç Eden Kadınların Göç Etme Süreleri ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:285)

Göç Etme Süreleri	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
1- 5 yıl	34	37,2059	7,85775	0,461
6- 10 yıl	48	38,9375	8,09099	
11 yıl ve üzeri	203	38,9754	7,63034	
Toplam	285	38,7579	7,72965	

P>0,005

Çizelge 3.1.'de göç eden kadınların göç etme süresi ile kişisel uyum puan ortalamaları arasındaki ilişkiye baktığımızda memleketinden geleli 11 yıl ve üzerinde olanların kişisel uyum puan ortalamaları en yüksek $\bar{X}=38,9754$, 1-5 yıl arasında olanların ise en düşük $\bar{X}=37,2059$ olduğu bulunmuştur. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (P>0,005).

Çizelge 3.2. Göç Eden Kadınların Göç Etme Nedenleri ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:285)

Göç Etme Nedenleri	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Geçim sıkıntısı ve işsizlik	167	38,9521	7,31298	0,390
Evlilik	73	39,5068	7,63603	
Eşinin işi	28	36,1786	9,18958	
Öğrenim olanaklarının yetersizliği	10	38,0000	8,40635	
Can güvenliğinin olmaması	7	37,7143	11,02594	
Toplam	285	38,7579	7,72965	

p>0,005

Göç eden kadınların göç etme nedenleri ile kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımı çizelge 3.2.'de verilmiştir. Çizelgeye göre göç etme nedenlerine göre geçim sıkıntısı ve işsizlik, evlilik, eşinin işi, öğrenim olanaklarının yetersizliği ve can güvenliğinin olmaması gruplarında kişisel uyum puan ortalamaları 38,9521, 39,5068, 36,1786, 38,0000 ve 37,7143 olarak bulunmuştur. Evlilik nedeniyle gelenlerin kişisel uyum puan ortalamaları en yüksek $\bar{X}=39,5068$, eşinin işi nedeniyle gelenlerin ise en düşük $\bar{X}=36,1786$ 'tür.Yapılan istatistiksel analiz sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,005, p=0,390).

Çizelge 3.3. Göç Eden Kadınların Geldiği Bölge ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:285)

Geldiği Bölge	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Güney Doğu Anadolu	129	38,1008	6,99536	0,030
Doğu Anadolu	77	38,2338	8,62355	
Akdeniz	44	40,6364	8,32226	
İç Anadolu	23	42,1304	6,28349	
Marmara	9	37,7778	7,06714	
Yurt dışından	3	30,0000	6,08276	
Toplam	285	38,7579	7,72965	

p>0,005

Çizelge 3.3.'de göç eden kadınların göçle geldikleri bölge ile kişisel uyum puan ortalamaları arasındaki ilişki verilmiştir. Çizelgeye göre geldiği bölge Güney Doğu Anadolu, Doğu Anadolu, Akdeniz, İç Anadolu, Marmara, Yurt dışından gelen kadınların kişisel uyum puan ortalamaları sırasıyla 38,1008, 38,2338, 40,6364, 42,1304, 37,7778, 30,0000 olarak bulunmuştur. Kişisel uyum puan ortalamaları en yüksek olan kadınların İç Anadolu Bölgesinden $\bar{X}=42,1304$, kişisel uyum puan ortalaması en düşük olan kadınların ise Marmara Bölgesinden $\bar{X}= 37,7778$ geldiği görülmektedir. Ayrıca sayıları az olmakla birlikte yurt dışından gelen kadınların da kişisel uyum puan ortalamaları en düşük $\bar{X}=30,0000$ olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p= 0,030,p>0,005).

Çizelge 3.4. Göç Eden Kadınların Oturduğu Mahalleyi Seçme Nedeni ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Oturduğu Mahalleyi Seçme Nedeni	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Akrabaların oluşu	130	37,6462	7,36518	0,003
Eşinin işinden dolayı	69	41,9275	6,25281	
Ev kiralarının düşük oluşundan	60	38,2667	8,61191	
Çocuğunun okulundan dolayı	13	37,7692	9,22997	
Oturduğu mahallenin güzel ve rahat olması	13	36,3077	8,91987	
Toplam	285	38,7579	7,72965	

p<0,005

Göç eden kadınların oturduğu mahalleyi seçme nedeni ile kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımının verildiği çizelge 3.4.'de oturduğu mahalleyi seçme nedeni akrabaların oluşu, eşinin işinden dolayı, ev kiralarının düşük oluşundan, çocuğunun okulundan dolayı, oturduğu mahallenin güzel ve rahat olması gruplarında kişisel uyum puan ortalamaları 37,6462, 41,9275, 38,2667, 37,7692, 36,3077 olarak bulunmuştur. Oturduğu mahalleyi eşinin işi nedeni ile seçenlerin ortalamasının en yüksek ($\bar{X}=41,9275$), oturduğu mahallenin güzel ve rahat olması nedeni ile seçenlerin ortalamasının en düşük ($\bar{X}=36,3077$) olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel çalışmalar sonucunda oturduğu mahalleyi seçme nedeni ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (P=0,003, p<0,005).

Çizelge 3.5. Göç Eden Kadınların Sosyal Etkinliklere Katılma Durumları ile Kişisel Uyum Puan Ortalamalarının Dağılımı

Sosyal Etkinliklere Katılma Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	p Değeri
Evet	170	38,7941	7,85135	0,481
Hayır	115	38,7043	7,57995	

P>0,005

Göç eden kadınların sosyal etkinliklere katılma durumları ile kişisel uyum puan ortalamalarının dağılımının verildiği çizelge 3.5.'de sosyal etkinliklerde bulunanların kişisel uyum puan ortalamaları $\bar{X}=38,7941$, sosyal etkinliklerde bulunmayanların ise $\bar{X}=38,7043$ olarak bulunmuş olup ortalamalar birbirine çok yakındır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır (P>0,005, P=0,481).

5.TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen bulgular üç bölümde ele alınarak tartışılmıştır. Birinci bölümde kadınların sosyo-demografik özellikleri, ikinci bölümde bireye özgü tanımlayıcı özellikler ile kişisel uyum puanları arasındaki ilişki, üçüncü bölümde ise göç sürecine ilişkin özellikler açısından bireyin kişisel uyum puanları arasındaki ilişkiler benzer araştırma ve ilgili literatür bilgileri doğrultusunda tartışılarak yorumlanmıştır.

5.1.SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Araştırmamızda yerleşik yaşayan kadınların %57,5'i, göç eden kadınların ise %74,7'si evlidir (Çizelge 1.1). Her iki grupta da evli kadınların yüzdesi daha fazladır. Yerleşik yaşayan evli kadınların tamamı resmi nikâhlı iken; göç eden evli kadınlarda %5,7'sinin resmi nikâhı yoktur. İlkaracan'ların çalışmasında göç eden kadınların %38,7'si bekâr, %58,1'i evli bulunmuştur (10). İbrikçi ise çalışmasında köy ve kent grubunun resmi nikâhlı olduğunu ve kumalarının bulunmadığını görmüştür (13). Dini nikâh birliktelikler arasında önemli bir yer tutmasına rağmen ülkemizde tercih edilen dini ve resmi nikâhın birlikte olmasıdır. Dini nikâhın doğurduğu sorunlar ve güçlükler sık sık gündeme gelmekte, kitle iletişim araçlarında ve medyada büyük yer tutmaktadır. Elde edilen veriler kadınların yasal haklarını koruyabilmek için daha bilinçli hale geldikleri konusunda sevindirici niteliktedir diyebiliriz.

Çalışmamızda eşlerin eğitim durumlarına baktığımızda yerleşik yaşayan evli kadınların eşlerinin %38,8'nin ilkökul mezunu, göç eden evli kadınların eşlerinin %53,0'nün ilkökul mezunu olduğu bulunmuştur. Yerleşik yaşayan evli kadınlar içinde eşleri üniversite mezunu olanlar göç eden kadınların eşlerine göre daha fazladır (Çizelge 1.1). Kadınlar ve eşlerinin eğitim durumlarını karşılaştırdığımızda göç eden kadınlar arasında ilkökul mezunlarının erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir (%61,7) (çizelge 1.1). Göç eden kadınların ilkökoldan sonra eğitimlerinin bir şekilde durmuş olduğu ancak eşlerinin ilkökoldan sonra da eğitimlerine devam ettiklerini düşündürmektedir. Çizelge 1.1.'den de anlaşıldığı üzere eğitim düzeyi yüksek olan eş sayısı kadınlardan fazladır. Bu bulgu da Türkiye geneli ile örtüşmektedir.

Çalışmamızdan elde edilen verilerde yerleşik yaşayan kadınlarda işsiz eş %7,9 iken göç eden kadınlarda işsiz eş %5,6'dır. Buradan da anlaşıldığı üzere göçle gelen kadınların ekonomik nedenlerden dolayı göç etmiş olabileceği ihtimalini arttırmaktadır. Göç öncesi işsiz olan eş sayısı %15,4 iken, göç sonrası bu oran %5,6'lara kadar inmiştir (Çizelge 1.1). Şafak'ın yapmış olduğu çalışmada göç etmeden önce çalışmayan eş oranı %43,6 iken, göç sonrası bu oranın azaldığı görülmektedir (26).

Çalışmamızda sağlık güvence durumuna baktığımızda hem yerleşik yaşayan kadınların (%84,9) hem de göç eden kadınların (%77,8) çoğunluğunun sağlık güvencesinin olduğu görülmektedir (Çizelge 1.1). Yeni bir toplumsal ortama girmiş göçmenin sağlık bakımına ilişkin sorunlarına çözüm sağlayacak bir sosyal güvenceye sahip olma, sistemin yarattığı güven nedeniyle oldukça önemlidir. Topçu'nun yapmış olduğu çalışmada ise göç eden kadınların %73,3'nün, göç etmeyen kadınların %93,8'nin sosyal güvencesi vardır (32). Şafak'ın yapmış olduğu çalışmada da göç öncesi sosyal güvencesi olmayanlar % 70,4 iken göç sonrası bu oran %32,7'lere kadar gerilemiştir (26). Göç eden kişilerin sağlık güvencesinin olmasının sağlık durumlarını, sağlık hizmeti kullanımını ve sorunlarını sağlık personeli ile paylaşımını olumlu etkileyebildiğini söyleyebiliriz.

Araştırmamızda yerleşik yaşayan gruptaki kadınların ailede yaşayan kişi sayılarına baktığımızda en fazla 1-4 kişi olanlar (%67,1), göç eden kadınlarda ise en fazla 5-8 kişi olanlar (%49,8) yer almaktadır (Çizelge 1.2). Ailede yaşayan kişi sayısında artış olmasına rağmen aile tipinde bir değişiklik olmamıştır. Her iki grupta da çekirdek aile ilk sırada yer almaktadır. Önce göç, köyden ayrılık, sonra kent toplumunun özellikleri ve daha sonra zihniyet değişimleri ailedeki değişimde etkili olan faktörlerdir. Köydeki geniş ailenin genç erkekleri çalışmaya gider, bir süre geniş ailesi ile ilişkileri sürer fakat çalışmaya gittiği yere yerleşince eş ve çocuklarını da götürür. Böylece geniş aile parçalanmaya uğrar. Geleneksel ailenin ekonomik birim olma özelliği azaldıkça parçalanma yaygınlaşmaktadır. Dolayısıyla Türkiye genelinde çekirdek aile oranında hızlı bir yükseliş görülmektedir (99). Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan terör nedeniyle göç eden aileler ile yapılan bir çalışmada katılımcıların, %57,3'ünün çekirdek aile içinde yaşamış oldukları belirlenmiştir (99). Araştırmamızdan elde edilen veriler bu araştırma sonucu ile uygunluk göstermektedir.

Araştırmamızda yerleşik yaşayan ve göç eden grubun yaşadığı konut özelliklerine baktığımızda göç eden grupta yerleşik yaşayanlarda olduğu gibi apartmanda yaşayan kadınlar ilk sırada yer almaktadır. Ancak göç eden gruptaki kadınların yarısından fazlası (%51,6) müstakil ve/veya gecekondulu türü evlerde oturduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 1.2). Hem araştırma sırasında hem de daha önceki gözlemlerimizden müstakil olan bu evlerinde alt yapılarının tam olmadığı bilinmektedir. Bu durumda beraberinde sağlıksız yaşam koşullarını getirmektedir. Göç eden bireylerin sağlıklarını olumsuz yönde etkileyen birçok etken yanında en sık gözlenen ve ölümlere neden olan sağlık sorununun bulaşıcı hastalıklar olduğu ve göç eden bireylerde salgınlar yaparak ölümlere yol açtığı bilinmektedir. Kızamık, ishalli hastalıklar, akut solunum yolu enfeksiyonları, tüberküloz gibi bulaşıcı hastalıklar göç edenlerde daha yaygın görülmekte ve ekonomik koşulların yetersiz olması, beslenme bozukluğu, kötü hijyen ve yetersiz alt yapı olanakları, göç edenlerin bulaşıcı hastalıklara yakalanmalarını kolaylaştırmaktadır. Ancak göç eden bireyler sağlık güvencesine sahip olmama, yeterli maddi imkânlarının olmaması gibi nedenlerle ilaç alımında büyük sorunlar yaşamakta, tam olarak tedavi olamadıkları için de taşıyıcı olarak kalmaktadırlar. Bu durumda bu bölgelerde salgın riskini sürekli gündemde tutmaktadır. Yapılan çalışmalarda da özellikle göçün ilk yıllarında gecekonduların tercih edildiği görülmektedir. Bunun nedenleri arasında da ekonomik yetersizlik, akraba ve hemşerilere yakın olmak ve toplumsal dayanışma yer almaktadır (13,105,106).

Çalışmamızda eşyle olan ilişkisini iyi olarak nitelendiren kadınlar hem yerleşik yaşayan kadınlarda (%62,0), hem de göçle gelen kadınlarda (%74,0) ilk sırada yer almaktadır (Çizelge 1.2). İlkaracan'lar çalışmasında göç nedeni ne olursa olsun, kadınların yarısından fazlasının (%57,9) eşleriyle ilişkilerinde bir değişiklik olmadığını düşündüklerini bulmuştur. Geçim sıkıntısı nedeniyle göç edenlerin %30,4'ü eşleriyle ilişkilerinin, %16,3'ü ise çocuklarıyla ilişkilerinin göçten sonra iyiye gittiğini belirtmişlerdir. Maddi durumda algılanan olası iyileşmenin aile ilişkilerine olumlu etki ettiği düşünülebilir (10). Göç eden kadınların göçle ilişkin yaşantıları aile içinde hangi konumda oldukları ve ailedeki diğer bireylerle olan ilişkileri ile ilişkilidir. Çünkü göç aile içinde değişiklikler yaratmaktadır. Bu değişikliklerden de kadınların daha çok etkilendiğini söylemek mümkündür.

Çalışmamızda yerleşik yaşayan kadınların %61,1'i, göç eden kadınların %59,6'sı sosyal etkinliklerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak göç eden kadınlarda sosyal etkinliklerde bulunmayanlar (%40,4) azımsanmayacak kadardır (Çizelge 1.3). İbrikçi'de yapmış olduğu çalışmasında kent (%80) grubunun da, köy (%95) grubunun da büyük çoğunluğunun sosyal etkinliklerde bulunmadığını saptamıştır (13). Göç eden kadınların yaşadıkları ortam, gelenek ve göreneklerinin bunda etkili olabileceğini söyleyebiliriz.

Çalışmamızda yerleşik yaşayan kadınların %84,9'u, göç eden kadınların ise %84,5'i çevresinde sorunlarını paylaşabileceği kişiler olduğunu ifade etmişlerdir (Çizelge 1.3). Sayısal verilerden de anlaşıldığı üzere iki grup arasında fark yok denecek kadar azdır. İbrikçi ise çalışmasında köy grubunun %59,0'nun akrabalarından destek aldığını, %4'nün ise hiç destek almadığını belirtmiştir (13).

Çalışmamızda göç etme nedenleri içinde geçim sıkıntısı ve işsizlik %58,5'le ilk sırada yer almaktadır (Çizelge 1.4). Beraberinde İlkaracanların çalışmasında da olduğu gibi evlilik nedeniyle göç (%25,6) izlemektedir (10). İbrikçi'nin çalışmasında da geçim sıkıntısı ilk sırada yer almaktadır (13). Özdağ'ın yapmış olduğu göç çalışmasında, araştırmaya katılan katılımcıların göç nedenleri içinde, ilk sıralarda işsizlik (%35,8), geçim sıkıntısı (%25,3), can güvenliğinin olmaması (%10,5) nedenleri almıştır (54). Sarı'nın yapmış olduğu araştırmada katılanların %32,2'si iş arama bulma amacıyla göç ettiğini belirtirken, %18,3'ü memleketinde toprağının ve işinin olmayışı nedeniyle, %15,0'i çocukların eğitimi, %12,2'si ise can güvenliği nedeniyle göç ettiğini belirtmiştir (36). Şafak'ın yapmış olduğu çalışmada da göç etme nedeni olarak iş bulma %54,6 ile ilk sırada yer almaktadır (26). İlkaracanlar çalışmasında, kadınların Batı'ya göç için gösterdikleri nedenler arasında "geçim sıkıntısı" gibi ekonomik zorluklar ilk sırada yer alırken, "evlilik göçü" ve "bağlantılı göç"ün en önemli ikinci neden olduğu gösterilmiştir (10). İncelenen araştırmalar ışığında ve araştırmamızda da görüldüğü gibi kırsal alanlardan kentsel alanlara göçün ilk nedenini işsizlik bir diğer ifadeyle ekonomik anlamda göç oluşturmaktadır. Göç edilecek yerin, göç edenler için öncelikle güvenilir olması ve ekonomik anlamda da kişilere imkân sağlayabilecek özellikte olması gerekmektedir. Böyle bakıldığında Mersin ilini, ev kiralارının düşük olması, iş sahalarının fazla olması, memleketlerine yakın olması, yaşama koşullarının ve iklim şartlarının uygun olması nedeniyle tercih ettiklerini düşünebiliriz.

Araştırmamızda göç eden kadınların yarıya yakını (%45,7) oturduğu mahalleyi seçme nedeni olarak akrabalarının oluşunu belirtmiştir (Çizelge 1.4). Göç eden bireyler için bir yerin güvenilir olması demek orada aynı zamanda akraba ve hemşehrilerinin olması demektir. Kendilerini yalnız hissetmeyen bireyler, aynı zamanda akrabalarından ve hemşehrilerinden destek alarak kendilerini güvende hissedeceklerdir. Dolayısıyla büyük kentleri tercih etmede ilk sıraları “iş bulma”, “akraba ve hemşehrilerinin olması” nedenlerinin alması beklenen bir sonuçtur. Çalışmamızdan elde edilen veriler de yukarıdaki bilgiyi destekler niteliktedir. Erdoğan’ın Ankara’ya göç edenler ile yaptığı bir araştırmada hane halkı başkanlarının Ankara’ya göç etmelerini etkileyen nedenlerin arasında ilk sırayı “akraba ve hemşehrilerinin olması” (%68,6) tercihi almıştır. Şafak’ın araştırmasında ise, “aile ve akrabalarının olması” tercihi, yapılan bu araştırmanın aksine dördüncü sırada yer almıştır (100).

Çalışmamızda göç eden kadınların gelenek ve göreneklerini devam ettirebilme durumlarına baktığımızda “çoğunlukla devam ettirenlerin” %39,6, “devam ettiremeyenlerin” %14,8 ve “tamamen devam ettirenlerin” ise %10,1 olduğunu görmekteyiz (Çizelge 1.4). İbrikçi’nin çalışmasında da göç eden kadınların %31,0’nin geleneklerini tamamen sürdürdüğü, %27,0’sinin ise sürdürmediği belirlenmiştir (13). Göç eden kadınlar her ne kadar memleketlerinden ayrılmış olsalar da akrabaları ile aynı çevrede oturuyor olmaları gelenek ve göreneklerini devam ettirmelerinde etkili olmaktadır. Gelenek ve göreneklerini devam ettiren kadınların ise uyumlarının daha kolay olabileceğini söyleyebiliriz.

Çalışmamızda göç eden kadınların %50,8’i memleketine geri dönmeyi istemediğini ifade ederken %49,2’si ise geri dönmek istediğini belirtmiştir(Çizelge 1.4). Sarı’nın Mersin’de yapmış olduğu araştırmada da uygulamaya katılanların %27,8’i göç nedenleri ortadan kalkarsa geri dönmeyi istediğini, %72,2’si ise geri dönmeye sıcak bakmadığını belirtmiştir (36). Sarı’nın ilettiğine göre; Kongar’ın çalışmasında ise bizim çalışmamızdan farklı olarak çalışmaya katılanların çoğunluğu (%77) geri dönmek istediklerini belirtmektedir. Çalışmamızda, göç sebepleri ortadan kalksa da, koşullar uygun olsa da, kıyaslama yapıldığında ekonomik koşulların uygunluğu nedeniyle göç eden kadınların yarıdan fazlası geri dönmek istememektedir. Ayrıca geri göçü gerekli kılacak koşulların, göç eden kadınlar tarafından uygun görülmemesi ve geri dönseler de

buldukları konumdan daha iyi olabilecekleri konusunda emin olmadıklarını söyleyebiliriz.

Çalışmamızda göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan aralıklarının dağılımına baktığımızda; her iki grupta da 37–43 arası puan alan kadınların sayısı en fazladır. Çizelge 1.5. incelendiğinde göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Her iki grupta kişisel uyum puanının 37–43 puan arasında olduğu yani kişisel yönden uyumlu oldukları saptanmıştır. Her iki grupta da 0–30 arasında puan alanların oldukça düşük olduğu görülmüştür. Yani her iki grupta da kişisel yönden uyum sağlayamayan kadınlar oldukça düşüktür. Bu durum da bize kadınların her koşulda ortama ayak uydurabildiklerini, beklentilerinin fazla olmadığını ve sorunlarla baş etmede düşünüldüğü kadar çok da yetersiz olmadıklarını düşündürmektedir.

Araştırmamızda göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan ortalamalarına baktığımızda, yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının az da olsa, göç eden kadınların puan ortalamalarından yüksek olduğunu görmekteyiz. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Çizelge 1.6). İbrikçi'nin çalışmasında da her iki grupta da çalışmamızla uygunluk gösteren sonuçlar saptanmıştır. Göçle gelen kadınlar yeni girdikleri bu ortamda çoğunlukla gelenek ve göreneklerini devam ettirebilmektedirler. Bu nedenle kişisel uyum puan ortalamalarının yüksek oluşu beklenen bir sonuç olabilir. Göç ettikleri bölgede ya da mahallede yaşayan diğer gruplarla da benzer özelliklere (hemşehri, akraba) sahip olmaları bu sürece uyumu kolaylaştırabilmektedir.

Göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların kişisel uyum alt ölçek puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde; her iki grupta da kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler ve psikotik belirtiler alt ölçek puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu bulunmuştur. Kişisel uyum alt ölçeklerinin her birinden alınabilecek maximum puan 20'dir. Kadınların tüm alt ölçeklerden aldıkları puanların orta düzeyde olduğu görülmektedir. Çalışmamızda göç eden kadınların çoğunluğu (%71,4) 11 yıldan fazla bir süredir Mersin'de oturmaktadır. 11 yıldan uzun bir süredir Mersin'de oturuyor olmaları kişisel uyum açısından da yeterli bir süre olarak düşünülebilir (Çizelge 1.4). Ayrıca göç eden kadınların çoğunluğunun (%77,8) bir sağlık güvencesi vardır (Çizelge 1.1). Sağlık güvencesinin varlığı göç eden

kadınların sağlık kuruluşlarına başvurmalarını kolaylaştırdığı ve sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanabildiğini düşündürmektedir.

5.2.BİREYE ÖZGÜ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİN KİŞİSEL UYUM PUAN ORTALAMALARI İLE İLİŞKİSİ

Bu bölümde, araştırmaya katılan kadınların Hacettepe Kişilik Envanter'inden aldığı kişisel uyum puanları göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların yaş, eğitim durumu, medeni durumu, sosyal güvence durumu, eşinin eğitim durumu ve eşleriyle olan ilişkilerini değerlendirme durumu gibi bağımsız değişkenler yönünden incelenmiş ve elde edilen sonuçlar benzer araştırmalar doğrultusunda tartışılarak yorumlanmıştır.

Çizelge 2.1. ve 2.2. de görüldüğü gibi, göç eden ve yerleşik yaşayan kadınların yaşa göre kişisel uyum puan ortalamaları karşılaştırılmış ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,005$). Yaş ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında bir anlamlılık olmamasının nedeni grupların homojen yapısına bağlı olabilir. Çalışmamızla benzerlik gösteren İbrikçi'nin araştırmasında da yaşa göre kişisel uyumda anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (13).

Çalışmamızda her iki grupta da eğitim düzeyi ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Murray, Gien ve Solberg kadınların ruh sağlığı ile eğitim düzeyleri ve işsizlik arasında önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir (103). Sezer'in çalışmasında, eğitim düzeyi yükseldikçe Genel Uyum, Sosyal Uyum, Kişisel Uyum alt ölçeği olan Kendini Gerçekleştirme ve Sosyal Uyumun alt ölçeği olan Antisozyal Eğilimler alt ölçeklerinde kadınlar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir (37). İbrikçi'nin yapmış olduğu çalışmada, eğitim düzeyinin yükselmesi ile uyum puanları arasında ya birbirine yakın sonuçlar elde edilmiş ya da ters orantılı negatif sonuçlar alınmıştır. Köy grubunda eğitim düzeyine göre kişisel uyum puanları anlamlılık göstermemektedir (13). Çalışmamızda eğitim durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında bir ilişki bulunmamasına çalışma grubundaki kadınların en az ilkokul mezunu ve üzeri olanlardan seçilmiş olması neden olmuş olabilir.

Araştırmamızda her iki grupta da medeni durum ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel bir fark bulunmamıştır. İbrikçi'nin yapmış olduğu çalışmada da medeni durum ile kişisel uyum arasında bir anlamlılık bulunmamaktadır

(13). Çalışmamızda her iki grupta da evli olan kadınların sayısı daha fazladır. Ayrıca eşleriyle ilişkisi “çok iyi” olan kadınların kişisel uyum puan ortalamalarının daha yüksek (göç eden kadınlarda $\bar{X}=41,6154$, yerleşik yaşayan kadınlarda $\bar{X}=43,1282$) olduğu ve bunun istatistiksel olarak da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,002$, $p=0,003$) (Çizelge 2.11 ve 2.12). Literatürde evli olan kadınların bekâr olan kadınlara göre tüm ruhsal bozukluklar açısından daha fazla risk taşıdığı belirtilmektedir (68). Bizim çalışmamızda ise evli olan kadınların sayıca daha fazla olmasına rağmen eşleriyle ilişkileri çok iyi ve iyi olduğu için kişisel uyum puan ortalamalarının da daha yüksek olabileceğini düşündürebilir. Eşleri ile ilişkileri iyi yönde değerlendirmenin ve yakın destek sisteminin göç sürecini kolaylaştırdığını söyleyebiliriz. Eşle olan ilişkinin olumlu yönde olması göç ve yeniden yerleşme sürecinde olumlu bir etki yapmaktadır. Halk sağlığı hemşiresi ev ziyaretlerinde özellikle göçle gelen kadınların eşleriyle olan ilişkilerini sorgulamalıdır. Eşiyle ilişkisi kötü ya da olumsuz olanlar risk grubu olarak görülmelidir. Dolayısıyla bu kadınlar halk sağlığı hemşiresi tarafından eşleriyle birlikte ele alınarak değerlendirilmeli, uygun hemşirelik girişimlerinde bulunulmalı ve danışmanlık yapılmalıdır. Evlilik ilişkilerini geliştirecek çeşitli programlar konusunda eşler bilgilendirilebilir.

Çalışmamızda İbrikçi'nin çalışmasının aksine her iki grupta da sosyal güvence ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır (Çizelge 2.7 ve 2.8). İbrikçi'nin yapmış olduğu çalışmada her iki grupta da sosyal güvence durumlarına göre kişisel uyum puanlarına bakıldığında ileri derecede anlamlı sonuçlar bulunmuş olup sosyal güvencesi bulunmayanlar en düşük puanları alırken güvencesi bulunanların en yüksek puana sahip oldukları görülmüştür (13). Çalışmamızda istatistiksel olarak anlamlılığın bulunmayışını, göç eden ve yerleşik yaşayan kadınlarda sosyal güvencesi olmayanların (göç eden %22,2, yerleşik yaşayan %15,1) az olması ve sosyal güvence dışında başka değişkenlerin de etkili olmasıyla açıklayabiliriz (Çizelge 1.1).

Çalışmamızda her iki grupta da eşinin eğitim durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumu her iki grupta da eşlerin kendilerine yakın eğitim düzeylerinde olması ve her iki grupta da eşlerin en az ilkokul mezunu olmasıyla açıklayabiliriz. İbrikçi'nin çalışmasında ise kent grubunda bulunan kadınlarda eşinin

eğitim düzeyi ile kişisel uyum arasında anlamlı bir fark bulunmuş ancak köy grubunda anlamlı bir fark bulunmamıştır (13).

5.3. GC SÜRECİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİN KİŞİSEL UYUM PUAN ORTALAMALARI İLE İLİŐKİŐİ

Bu bölümde kadınların Hacettepe Kişilik Envanter'inden aldığı Kişisel Uyum puanları gc süresi, gc nedenleri, gc ettiği bölge, oturduğu mahalleyi seçme nedeni ve sosyal etkinliklere katılma durumları gibi bağımsız değişkenler yönünden incelenmiş ve elde edilen veriler benzer araştırma ve literatür ile karşılaştırılmıştır.

Çalışmamızda gc süresi ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında bir ilişki bulunmamasına rağmen 1–5 yıl içinde gc etmiş olan kadınların en düşük puan ortalamasını ($\bar{X}=37,2059$) aldıkları görülmektedir (izelge 3.1). İbrikçi ise yapmış olduğu çalışmasında gc etme süresi ile kişisel uyum puanlarının 1–5 yılda düşük, 6–10 yılda yeniden yükselen bir grafik çizdiğini bulmuştur (13). Çalışmamızda istatistiksel olarak bir anlamlılığın bulunmayışını gc eden grubun çoğunluğunun gc edeli 11 yıl ve üzerinde olanların daha fazla oluşu ile açıklayabiliriz. Gc eden kadınlarda gc edeli 1–5 yıllık dönem içinde olanların kişisel uyum puan ortalamaları daha düşük bulunduğundan bu grubun özellikle ele alınması, var olan ve olası sağlık sorunlarına yönelik hemşirelik tanısı koyması gerekmektedir. Sarı'nın yapmış olduğu çalışmada katılanlardan gc edilen yerde 1–5 yıldır yaşayanların %83,1'i, 6–10 yıldır yaşayanların %78,7'si, 11 yıl ve üzeri yaşayanların %80'i Mersin'e uyum sağlayamadığını düşünmektedir (36). Yaşama sürelerine göre uyum sağlama fikirlerinde önemli bir farklılaşma görülmemektedir. Buna göre bulgular her c grup için kentle bütünleşme düzeyinin düşüklüğünü de ifade etmektedir. Araştırmaya katılanlardan 1–5 yıldır Mersin'de yaşayanların %30,5'i, 6–10 yıldır yaşayanların %39,3', 11 yıl ve üzeri yaşayanların %40'ı Mersin'e uyum sağlayamama nedeni olarak ekonomik sebepleri belirtmişlerdir. Gc edilen yerdeki yaşama süresi arttıka ekonomik zorluklar da artmakta; sosyal nedenler de azalmaktadır. Dolayısıyla yaşama süresi ile uyum sağlayamama nedenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (36). Sarı çalışmasında kişisel uyuma değil kente uyuma bakmıştır.

Çalışmamızda ekonomik nedenler göç nedenlerinin en başında gelmesine rağmen göç etme nedenleri ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yapılan araştırmalarda ise göç nedenlerinin başında gelen ekonomik yetersizliklerin göç eden bireyin uyum düzeyine olumsuz etkisi bulunduğunu göstermektedir. İlkaracanlar'ın çalışmasında İstanbul'a göç eden kadınların büyük çoğunluğu (%70), gerek maddi durumlarının gerekse yaşam koşullarının geldikleri yere kıyasla İstanbul'da daha iyi olduğunu belirtmişlerdir (10,13,36). Sarı'nın çalışmasında göç etme nedeni olan ekonomik koşullar kente uyum sağlayamama nedeni olmuştur. Sürekli iş ve gelir düzeyleri paralelinde baktığımızda insanlar, kente özgü ekonomik davranışı gerçekleştirmede güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bulgulara göre dil, din, sosyal, kültürel, konut, alt yapı v.b. nedenlerin ötesinde ekonomik sebepler kente uyum sağlama sürecinde bir çöküş, kırılma noktası oluşturmaktadır (36). Şöyle ki çalışmamızda göç etme nedenlerinin başında ekonomik nedenler gelmektedir. Bu da göç eden kadınların göç ettikleri yerde ekonomik zorluklar içinde olduklarını kanıtlamaktadır. Ancak göç eden bu kadınların kişisel uyum puan ortalamaları yüksektir. Bu durumda bize, memleketlerinde yaşadıkları bu zorlukları yendiklerini ve daha iyi koşullarda yaşamaya başlamış olduklarını düşündürmektedir.

Çalışmamızda göç eden kadınların geldikleri bölgeye baktığımızda Güneydoğu Anadolu %45,2'le ilk sırada, Doğu Anadolu %27,1'le ikinci sırada yer almaktadır (Çizelge 1.4). Sarı'nın Mersin'de göç etmiş grupla yapmış olduğu çalışmasında da, örneklem grubunun %36,1'i Güneydoğu Anadolu Bölgesinden göç ettiğini belirtmektedir. Bunu %19,4'le Akdeniz Bölgesi, %16,7'le Doğu Anadolu Bölgesi, %15,0'le İç Anadolu Bölgesi takip etmiştir (36). Bu veriler ışığında Mersin ilinin daha çok Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinden göç aldığını söylemek mümkündür. Bu bölgelerin Mersin iline yakın olması, Mersin ilinin tercih edilmesinin nedenlerinden biri olabilir. Araştırmamızdan elde edilen veriler de bu çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ancak çalışmamızda göç eden kadınların geldikleri bölge ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yakın bölgelerden yani İç Anadolu Bölgesinden gelen kadınların ($\bar{X}=42,1304$) kişisel uyum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir (çizelge 3.3). Bölge şartları ile göç edilen yerlerin yakın oluşu memleketle ilişkilerini devam ettirebilme ve destek sistemleri ile bağlarının kopmaması açısından önemli bir

faktördür. Herhangi bir anlamlılığın bulunmayışını göç eden kadınların göç edecekleri ili çevre şartları, iklim koşulları, akrabalarının oluşu gibi özellikleri göz önünde bulundurarak planlı bir şekilde göç ettikleri olasılığının fazla oluşu ile açıklayabiliriz.

Çalışmamızda göç eden kadınların şu anda oturduğu mahalleyi seçme nedenleri ile kişisel uyumları arasında $p=0,003$ düzeyinde anlamlılık görülmüştür (Çizelge 3.4). Eşinin işinden ($\bar{X}=41,9275$) dolayı oturduğu mahalleyi seçenlerin kişisel uyum puan ortalaması en yüksektir. Göç eden kadının işinin olması o ailenin ekonomik anlamda da yeterli olduğunu gösterir. Aynı zamanda bu durum bize eşinin işine yakın olduğu için bu mahalleyi seçmiş olabileceklerini ve kadınların bu durumdan memnun olduklarını düşündürmektedir.

Çalışmamızda sosyal etkinliklere katılma durumları ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında her iki grupta da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. İbrikçi ise çalışmasında sosyal etkinliklere katılan kadınların puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Çalışmamızda sosyal etkinliklere katılan ve katılmayan kadınlar her iki grupta da sayıca birbirine yakındır. Sosyal etkinliklere katılmayan kadınların diğer özelliklerinden dolayı kişisel uyum puan ortalamalarının sosyal etkinliklere katılan kadınlara benzer olduğunu söyleyebiliriz.

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

- Araştırmamızda yerleşik yaşayan ve göç eden kadınlarda yaş, eğitim düzeyi, medeni durum ve sosyal güvenceye sahip olma durumu ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.
- Yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların eşlerinin eğitim düzeyleri ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
- Yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların eşleriyle olan ilişkileri ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,003$, $p=0,002$). Buna göre her iki grupta da eşi ile ilişkisi çok iyi olan kadınların kişisel uyum puanları en yüksektir.
- Yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların kişisel uyum puan aralıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her iki grupta da kişisel yönden uyum sağlayamayan kadınlar oldukça düşüktür.
- Yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Göç eden kadınların göç süresi, göç etme nedenleri ve göçle geldikleri bölge ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Göç eden kadınların göç etme nedenleri arasında ekonomik nedenler ilk sırada yer almaktadır.
- Göç eden kadınların şu anda oturduğu mahalleyi seçme nedenleri ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmüştür ($p=0,003$).
- Yerleşik yaşayan ve göç eden kadınların sosyal etkinliklere katılma durumları ile kişisel uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

6.2.ÖNERİLER

Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur;

- 1–5 yıl içinde göç etmiş kadınların kişisel uyum puan ortalamaları daha düşük olduğundan, göç etme süresi 1–5 yıl olan kadınlarla daha ayrıntılı çalışmaların yapılması,
- Eşleriyle ilişkisi kötü olan göç eden kadınların kişisel uyum puan ortalamaları düşük olduğundan, bu kadınların halk sağlığı hemşireleri tarafından daha yakından değerlendirilmesi ve eşleriyle birlikte ele alınması,
- Akrabaların ve destek sistemlerinin oluşu göç eden kadınların bu süreci kolay atlatmasında etkili olduğundan, halk sağlığı hemşireleri yalnız olan ya da çevrelerinde sorunlarını paylaşacağı kişilerin olmadığı kadınlara bu bilgi çerçevesinde yaklaşımları önerilebilir.
- Konunun göç eden farklı gruplarla da çalışılması,
- Kişisel uyuma sosyal uyum ve kente uyum ile birlikte bakılması,
- Göç etmiş kadınların kişisel uyumlarını yükseltmede ne tür baş etme mekanizmaları kullandıklarını öğrenmeye yönelik çalışmaların yapılması,
- Daha sonra bu konuda yapılacak çalışmalarda farklı değişkenlerle göç eden kadınların ele alınması önerilebilir.

7. KAYNAKLAR

1. **Tüfekçi S.** Kırsal Kesimlerden Büyük Şehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler. (İstanbul Örneği):2002.
2. **Raportör: Kalaycıoğlu E.** Uluslararası Sempozyum. Türkiye'de ve Dünyada Yerinden Edilme: Uluslararası İlkeler, Örnekler ve Çözüm Önerileri. TESEV İstanbul: 2006.
3. **Buz S.** Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul. 1. Baskı, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara: Yayın No: 5, 2004.
4. **İçduygu A, Sirkeci İ, Aydınğün İ.** Türkiye'de İç Göç. Türkiye'de İçgöç, Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, Bolu-Gerede, 79: 6–8 Haziran 1997.
5. **Ünlütürk Ç.** Köyden Kente Göç Sürecinde Kadın Emeği. Yuvayı Yapan Göçmen Kuşlar Erişim tarihi: 28.11. 2008.
http://www.teori.org/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=215
6. **Doğan İ,** Sosyoloji. Sistem Yayıncılık, İstanbul: 1998.
7. **Demirel B.A.** Doğu'da Göçün Temelleri. Pivolka.2004; 3(14):7–12.
8. **Özkalp E.** Sosyolojiye Giriş. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir:1992.
9. **Korkut T.** BİA Haber Merkezi. 28.10.2005 .
10. **İlkkaracan P, İlkkaracan G.** 1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç. 75 Yılda Köyden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul:1998.
11. **Kaygalak G.** Tanzimat'tan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi. Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1.Baskı, İstanbul: 2002; s.103.
12. **Kızılçelik S, Erjem Y.** Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü. Konya, s. 184.
13. **İbrikçi Ş.** Köyden Kente Göçün Kadının Psikososyal Adaptasyonu Üzerine Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul, 1996.
14. **Aslanoğlu R.** Kent, Kimlik ve Küreselleşme. ASA yayınları, Bursa:1998;s.17.
15. **Erdilek N.** Türkiye'de Göçler ve Sonuçları İdeolojiler, Kültür, Şiddet. Anonim.
16. **Kuzu İ.** Psikolojik Açıdan Göç. İstanbul Bilgi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Bir Gün Gazetesi, Pazar Eki, 6 Kasım 2005.

17. **Kuruüzüm A.** Kesin Dönüş Yapan İşçi Çocuklarının Uyum Problemi Üzerine Bir Alan Çalışması. Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, 2002;3:102- 113.
18. **Kalaycıoğlu S, Rittersberger H.** İş İlişkilerine Kadınca Bir Bakış: Ev Hizmetinde Çalışan Kadınlar. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler (Ed: Berktaş Hacımırzaoğlu A), Türkiye İş Bankası, İstanbul: 1998;225- 235.
19. **Doğan S.** Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Problemleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara,1988.
20. **Doğan S.** Yurt Dışından Dönen Gençlerin Sorunları. Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara: 1990.
21. **Şahin C.** Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2001;21(2):57-67.
22. **Bilgen İ.** Göçün Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Adana, 2001.
23. **Özcan YZ.** İç Göçün Tanımı ve Verileri ile İlgili Bazı Sorunlar. Türkiye’de İç Göç Konferansı, Bolu-Gerede, Haziran 1997, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, Ankara:1998.
24. **Akşit B.** Türkiye’de İçgöç. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul:1998.
25. **Alpan A.** Türkiye’de İç Göç Olgusu: “Nedenler ve Sonuçlar” Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, 2006; 11(5):26- 33.
26. **Şafak M,** “Kırsal Alandan Kentsel Alana Göç Eden Kadınların Yeni Yaşama Uyum Durumlarının Araştırılması” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara: (2008).
27. **İçduygu A, Sirkeci İ.** Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri. 75 Yılda Köyden Şehirlere. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul:1999.
28. **Parnwell M.** Population Movements And The Third World. USA: Routledge Pres. Alıntısıdır: Buz S, (2004), ”Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul” Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları, 1. Baskı, Ankara:1993;5(15).
29. **Tomanbay İ.** Sosyal Çalışma Sözlüğü. Selvi Yayınları, Ankara:1999.
30. **Mutluer M.** Uluslararası Göçler ve Türkiye. Çantay Kitapevi, İstanbul: 2003;9-34.
31. **Gün Z.** Ergen Ruh Sağlığı ve Göç. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2002.

32. **Topçu S.** Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği, İzmir, 2006.
33. **Pazarlıoğlu V.** 1980–1990 Döneminde Türkiye’de İç Göç Üzerine Ekonometrik Model Çalışması. ANONİM.
34. **Balcıoğlu İ. ve arkadaşları.** Madde Bağımlılığı, Göç ve Suç. Yeni Symposium 2001;39 (4):185–191.
35. **Gönüllü M.** Dış Göç. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1996: Sayı: 1.
36. **Sarı M.** Mersin’de Kentleşme, Göç, Bütünleşme ve Kent Yoksulluğu. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Isparta:2004.
37. **Sezer Ö.** Kadınların Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya: 6- 9 Temmuz 2004.
38. **Tosun K.** Göç ile Gelen 15–49 Yaş Grubu Kadınların Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinden Yararlanma Durumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul: 2004.
39. **Gökçalp Z,** “Türkiye’de Köyden Kente Göçün Siyasal Yansımaları” ANONİM.
40. **Fichter J.** Sosyoloji Nedir?(Çev. Nilgün Çelebi), Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya. No: 75,1990.
41. **Akkayan T.** Göç ve Değişme. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Fakülte Basımevi, No:2573, İstanbul: 1979.
42. **Gezgin M.F.** İşgücü Göçü ve Avusturya’daki Türk İşçileri. Fakülteler Matbaası, İstanbul: 1994.
43. **Yörükan A, Yörükan T.** Şehirleşme, Gecekonular ve Konut Politikası. İmar ve İskân Bakanlığı Merkez Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi, 2. Baskı, Ankara: 1966.
44. **Kocaman T, Beyazıt S.** Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri. DPT Yayınları, Ankara: 1998.
45. **Kalaycıoğlu S.** Göçmenlerde Sosyal Hareketlilik ile İlgili Beklentilerin Din Görünüşü ve Cinsiyete Göre Farklılaşması; Ankara’dan Bir Örneklem. 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi, DİE Yayınları, No:2046, Ankara:20- 21- 22 Kasım 1997.

46. **Üner S.** Türkiye’de İller Arası Göçler (1970–1980)” Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi. Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara: 1986.
47. **Ecevit M.** İç Göçün Unutulan Kaynakları Tarımsal Farklılaşma ve Dönüşüm Dinamikleri. 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi, DİE Yayınları, No:2046, Ankara: 20- 21- 22 Kasım 1997.
48. **Tatlıdil E.** Hızlı Kentleşme Sürecinde Değişen Aile. 1. Aile Şurası Bildirileri, AAK Yayınları, No:2, Ankara: 1990.
49. **Öztaş C.** Göç ve Azerbaycan. Uluslararası Göç Sempozyumu, 8–11 Aralık 2005:65.
50. **Topçu S, Beşer A.** Göç ve Sağlık. C.Ü.Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2006: 10(3).
51. **DPT** (Devlet Planlama Teşkilatı), (1995), 7.Beş Yıllık Kalkınma Planı, (1996–2000). <Http://Ekutup.Dpt.Gov.Tr/Plan/Plan.Asp> (E T: 2007, Aralık 26).
52. **Gürbüz Ş.** Kırdan Kente Zorunlu Göçün Nedenleri ve Sonuçları. Uluslararası Göç Sempozyumu, 8-11 Aralık 2005: 211.
53. **Tarhan N,** “Kadın Psikolojisi” Nesil Yayınları, 42. Baskı, 2005.
54. **Özdağ Ü. ve arkadaşları.** Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde ve Doğu Anadolu’dan Batıya Göç Edenlerde Kültürel Yapı ve Kültürel Kimlik Sorunu. Türk Metal-İş Sendikası Yayınları, Ankara: 1996.
55. **Velioglu P.** Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar. İstanbul: 1999.
56. World Health Organization, Alma Ata Bildirgesi, (1978).
57. **Sarıkaya Ö.** Kadın-Çocuk Mülteciler, Sığınmacılar ve Göçmenler. Toplum ve Hekim, 2001;16 (5):346- 351.
58. **Fuller J.** Ballantyne, Immigrants and Equitable Health-Care Delivery İn Rural Areas. Australian Journal Of Rural Health, 2000;8:189- 193.
59. **Farley T, Galves A, Dickinson L. M, Perez M. J. D.** Stres, Coping and Health: A Comparasion of Mexican Immigrants, Mexican- Americans and Non-Hispanic Whites. Journal of Immigrant Health, 2005;7 (3):213- 220.
60. **Hyman H.** Setting The Stage: Rewieving Current Knowledge on The Health of Canadian Immigrants. Canadian Journal Of Public Health, 2004;95 (3):4- 8.

61. **Özen S.** Kentleşme Sürecinde Sağlık Problemleri Ve Politikaları. 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi Kitabı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara: 1996;623- 628.
62. **Lipson J.** Women's Voices, Women's Lives: Consumer Perspectives on Women's Health and Health Care.1998.
(<http://tone.edu.co/revista/sep2002/crossculturel%20issues%20in%20women%20shtm>)
E.T: 10.01.2009
63. GÖÇ DER 2002 Raporu. Türkiye'de ve Diyarbakır'da göç. Zorunlu Göç Bağlamında Tanım, Sebep, Sorun ve Çözüme Yönelik Değerlendirmeler. Diyarbakır:17 Haziran 2006.
<http://www.diyarbakirgocder.org> E.T: 25.11.2008
64. International Migration and Health
<http://www.gcim.org/attachements/TP13.pdf>
E.T: 14.01.2009
65. Göç der 2004 Raporu. <http://www.diyarbakirgocder.org>
E.T: 26.11.2008
66. **Dündar P,** "Yarı Kentsel Bölgede Postpartum Depresyon Prevelansı ve Risk Faktörleri" Celal Bayar Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, ANONİM.
67. **Lehtinen V, Michalak E, Wilkinson C ve ark.** Urban-Rural Differences In The Occurrence of Female Depressive Disorder In Europe: Evidence From The ODIN Study. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiology, 2003;38:283-289.
68. **Fleischer NL, Fernald LC, Hubbard AE.** Depressive Symptoms In Low-Income Women In Rural Mexico. Epidemiology, 2007;18:678- 685.
69. **Demirel Ö, Ün K.** Eğitim Terimleri Sözlüğü. Şafak Matbaası, Ankara:1987.
70. **Öncül R.** Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul:2000.
71. **Budak S.** Psikoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara:2000.
72. **Özguven İ.** Hacettepe Kişilik Envanteri. Odak Ofset Matbaası, Ankara:1992
73. **Köknel Ö.** Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. Akdeniz Yayıncılık, 17. Baskı, İstanbul: 2006.
74. **Balabanlı F.** Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990.

75. **Ceyhan E.** Mesleki Sorun Düzeyleri Farklı Okul Öğretmenlerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.
76. **Akay N.** Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990.
77. **Aktaş Y.** Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1997;13:107- 110.
78. **Özgür Kadının Sesi**, Bağımsız Kadın Gazetesi Mayıs/Haziran 2006;53:9
79. **İçli G.** Denizli İline Göç Eden Ailelerin Eğitime Bakış Açılıarı. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakülte Dergisi, 1999:Sayı:5.
80. **Pektaş ve arkadaşları.** Toplum Ruh Sağlığı Hizmetlerinde Epidemiyolojik Çalışmalar ve Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliğinin Rolü. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2006;7:43-48.
81. **Öniz A.** Temel Sağlık Hizmetleri ve Ruh Sağlığı. Seminer Notları, İzmir İl Sağlık Müdürlüğü, İzmir: 2001.
82. **Karataş N.** “**Toplum Ruh Sağlığı ve Hemşireliği**”. Halk Sağlığı Hemşireliği El Kitabı.(ed: **Erefe İ.**), Vehbi Koç Yayınları, İstanbul: 1998.
83. **Sağlık Bakanlığı.** Ruhsal Bozukluğu Olanları Dışlamayalım Tedavi İçin Cesaretlendirelim. T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kitapçığı 2001;2(16):4- 5.
84. **Çelikkol A,** “Ruhsal bozukluklar önlenbilir mi?”
<http://www.celikkol.org/popularpsikiyatri.htm>
E.T:12.11.2007
85. **Pektetin Ç, Aştı N.** “Toplum Ruh Sağlığı Uygulama Programı Rehberi” İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul: 1999-2000.
86. **Çelikkol A.** Koruyucu Ruh Sağlığı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ege Üniversitesi Yayın Bürosu, İzmir: 2001;151- 152.
87. **Pektaş İ, Çam O.** “Psikiyatrik Rehabilitasyon ve Hemşirelik” Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2002;18:153-162.
88. **Ruiz M.J.** Community mental health. BS Johnson (ed), Psychiatric Mental Health Nursing, JB Lippincott, Philadelphia: 1993;748- 755.

89. **Worley N.K.** Community psychiatric nursing care. G Stuart., MT Laraia (eds), Principles and Practice of Psychiatric Nursing, South Carolina: 1998;716-733.
90. **Frances A, David S, Morion F.** Community Healty Care Nursing” 3. Baskı,Blackwell: 2005.
91. **Smith C, Maurer F.** Community Health Nursing Theory and Practice. WB Saunders, Company, .2000.
92. **DiE** (Devlet İstatistik Enstitüsü). **İstatistiksel Bilgilere Göre Bölgelerin Aldığı ve Verdiği Göç.**2000. <http://www.tuik.gov.tr>
E.T:18.12.2008
93. **Silvey (2004).** (aktaran Topçu S.) “Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği, İzmir: 2006.
94. **Gezici M. ve Güvenç G.** Çalışan Kadınların ve Ev Kadınlarının Benlik Algısı, Benlik Kurgusu ve Merkezi Kimlik Tanımı Açısından Karşılaştırılması. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi. 2002.
95. **Ross ve arkadaşları (1983).** (Aktaran Dökmen Z,)Yaşın Çalışma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini ile Ev İşleri ve Depresyon İlişkisi. Türk Psikoloji Dergisi, Ankara: 1997;Sayı:39:39- 53.
96. **Selander J, Marnetoft SU.** Risk Factors for Disability Pension Among Unemployed Women On Long-Term Sick-Leave. International Journal of Rehabilitation Research, 1999;22(4):
277- 282.
97. TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması) 2003. www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003/basin.htm
E.T:18.12.2008
98. **AAK,** “Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları” AAK Yayınları, Yayın No: 115, Ankara:1998.
99. **Bezdir V.** Migration From Ukraine To Central and Eastern Europe: Patterns of Migration İn Central Europ. International Journal of Urban and Regional Research, 2004.
100. **Erdoğan Z.** Kırsal Bölgelerden Ankara-Kıbrıs-Bayraktar İlkokulu Gecekondulu Bölgesine Göç ve Göç Edenlerin Kentleşmesi. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, C- 20, Ankara:1997.
101. **Garcia M, Ramirez G.M, ve Jariego M.** Social Support and Locus of Central as Predictors of Psychological Well-Being in Moroccan and Peruvian Immigrant Women in Spain International Journal of Intercultural Relations, Spain, 2002.
102. **Bilen M.** Sağlıklı İnsan İlişkileri. Anı Yayıncılık, 6.Baskı, Ankara: 2004.

103. **Murray CL, Gien L, Solberg SM.** “A Comparison of The Mental Health of Employed and Unemployed Women in The Context of a Massive Layoff” *Women & Health*, 2003;37(2):55-72.
104. **Sır A, Bayram Y, Özkan M.** Zorunlu İç Göç Yaşamış Bir Grupta Travma Sonrası Stres Bozukluğu Üzerine Bir Ön Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 1998;3:173–180.
105. **İpekyüz N.** Güneydoğu’da İç Göç Tartışmaları Ve Sağlık Boyutu. *Toplum ve Hekim*, 1996;11 (74);56–60.
106. **Ertem, M.** Göç ve Bulaşıcı Hastalıklar. *Toplum ve Hekim*, 1999;14 (3):225-228

8. EKLER

8.1. EK:1 ANKET FORMU

AÇIKLAMA: Aşağıda bireysel özellikler ve göçe ilişkin bazı sorular bulunmaktadır. Size uygun olan yanıtın yanına (X) işareti koyunuz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Anketör

1-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ SORULAR

S.1 (1)Göç eden Kadınlar (2) Yerleşik Yaşayan Kadınlar

S.2.Kaç yaşındasınız?

20–24 25–29 30–34 35–39 40 ve 44

S.3.Eğitim durumunuz nedir?

İlkokul Ortaokul Lise ve dengi Üniversite

S.4.Memleketinizde ne iş yapıyordunuz? (*yerleşik kadınlara sorulmayacak*)

Çiftçilik-hayvancılık Yalnızca ev işi

İşçi-esnaf-memur Ev hanımı

Emekli ( )6.Diğer

S.5.Şu anda ne iş yapıyorsunuz?

Çiftçilik Gündelikçi

İşçi-esnaf-memur Ev hanımı

Emekli Diğer(yazınız)

S.6.Medeni durumunuz nedir?

Evli Bekâr Dul Boşanmış

(*Eğer bekârsanız 13. soruya geçiniz*)

S.7.Nikâh durumunuz nedir? Resmi .Dini

S.8.Kumanız var mı? Evet Hayır

S.9. Kaç çocuğunuz var?.....

S.10. Eşinizin yaşı kaç?

20- 24 yaş 25- 34 yaş 35- 39 yaş 40- 44 yaş 45 ve üzeri

S.11.Eşinizin eğitimi nedir?

İlkokul Ortaokul .Lise ve dengi Üniversite

S.12.Memleketinizde eşiniz ne iş yapıyordu? (*yerleşik kadınlara sorulmayacak*)

.Çiftçilik-hayvancılık Yalnızca ev işi İşçi-esnaf-memur

Ev hanımı Emekli Diğer(yazınız)

S.13. Eşiniz şu anda ne iş yapıyor?

Çiftçilik-hayvancılık Yalnızca ev işi İşçi-esnaf-memur

Emekli Diğer(yazınız)

S. 14.Sosyal güvenceniz var mı? Evet Hayır

(*14. soruya yanıtınız hayır ise 16. soruya geçiniz.*)

S.15. Sahip olduğunuz sağlık güvenceniz nedir?

Emekli sandığı SSK Bağ-kur Yeşil-kart Diğer

S.16.Ailedeki toplam kişi sayısı:.....

S.17. Yaşadığınız aile tipi nedir? Geniş aile Çekirdek aile

S.18.Ne tür bir evde oturuyorsunuz? Gecekondu Apartman Müstakil

S.19.Evinizin mülkiyet durumu:

Ev sahibi Kıracı Kira ödemiyor(yakınımın evi)

S.20.Evinizde kaç oda var? Bir İki Üç Üçten fazla

S.21.Eşinizle olan ilişkileriniz sizce nasıl?

Çok iyi İyi Orta Kötü Çok kötü

2-GÖÇ SÜRECİ İLE İLGİLİ SORULAR

S.22- 23- 24- 25 Yerleşik Yaşayan Kadınlara sorulmayacak

S.22.Buraya hangi ilden geldiniz?.....

S.23.Memleketinizden geleli kaç yıl oldu?

- 1- 5 yıl   6- 10 yıl   10 yıl ve üzeri

S.24 Memleketinizden göç etmenizin nedeni nedir?

- Geçim sıkıntısı, işsizlik, toprak yetersizliği
 Can güvenliğinin olmaması, kan davası
 Tayin, eşimin işi
 Evlilik
 Öğrenim olanaklarının yetersizliği
 Diğer(yazınız)

S.25 Bu mahalleyi seçme nedeniniz nedir?

- Akrabalarımın ve hemşerilerimin oluşu
 Eşimin işinden dolayı
 Çocuğumun okulundan dolayı
 Ev kiralarının düşük oluşu
 Bu mahallenin güzel ve rahat olması

S.26.Sosyal etkinliklerde (sinema, tiyatro, piknik, turistik gezi, düğün vb.) bulunuyor musunuz?   Evet   Hayır

(26. soruya cevabınız hayır ise 28. soruya geçiniz)

S.27 Ne tür sosyal etkinliklerde bulunuyorsunuz?

- Sinema   Tiyatro   Piknik   Turistik gezi   Düğün

S.28.Gelenek ve göreneklerinizi devam ettirme fırsatı buluyor musunuz?

Yerleşik Yaşayan Kadınlara sorulmayacak

Tamamen Çoğunlukla Bazen Hayır

S.29.Çevrenizde sorunlarınızı paylaşabileceğiniz kişiler var mı?

Akraba Komşu Hem şehri Arkadaş Hayır

S.30. Komşularınız genellikle ne tür ailelerdir?

Akraba Hem şehrim Köylümüz

Başka şehirden Mersinli Karışık

S.31.Memleketinizle ilişkiniz devam ediyor mu?

Yerleşik Yaşayan Kadınlara sorulmayacak

Haberleşiyoruz Yardım ediyoruz Yardım alıyoruz

Gidip geliyoruz Hayır Diğer

S.32.Aynı yaşam şartları sağlanmış olsa memleketinize geri dönmek ister misiniz?

Yerleşik Yaşayan Kadınlara sorulmayacak

Evet Hayır

8.2. EK:2 HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ

AÇIKLAMA: Aşağıdaki sorular çeşitli durumlarda genellikle ne düşündüğünüz, nasıl duygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir. Her soruyu cevaplandırmadan önce size göre cevabın Evet veya Hayır olma durumunu kararlaştırınız ve sonra cevap kâğıdındaki uygun yere işaretleyiniz, tüm sorulara yanıt vermeniz çalışmanın sonucu açısından önem taşımaktadır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert ediniz mi?
8. Toplantılarda diğer kişilerle tanışmakta çok zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?
12. Çoğu zaman aynı konuda başkalarının ne karar verdiklerini öğrenme zorunluluğu duyar mısınız?
13. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
14. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
15. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?
16. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınıyor musunuz?
17. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
18. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı tetikte bulunmaya çalışır mısınız?
19. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?

- 20.Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hisseder misiniz?
- 21.Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?
- 22.Arkadaşlarınızın çoğu kadar siz de güçlü ve sağlıklı mısınız?
- 23.Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapam bir yaradılıştta mısınız?
- 24."Başaramadım" gibi bir duygudan rahatsız mısınız?
- 25.Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
- 26.İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
- 27.Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
- 28.Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğunu düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
- 29.Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
- 30.Tanımadığımız kişilerin bulunduğu bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz?
- 31.Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
- 32.Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?
- 33.Alınan bir kişi misiniz?
- 34.Fiziki görünüşünüzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
- 35.Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
36. Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarından şikâyetiniz olur mu?
- 37.Ara sıra zihninizin her zamankinden daha ağır işlediğini hisseder misiniz?
- 38.Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
- 39.Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
- 40.Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?
- 41.İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu?
- 42.Önemli olmayan konularda sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
- 43.Yaptığınız bir yanlış kabul etmek size zor gelir mi?
- 44.Ailenizin düşündüğü gibi olamama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
- 45.Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?

- 46.İnsanlara gerçeği kolaylıkla kabul ettirmenin güç olduğunuzu düşündüğünüz zamanlar olur mu?
- 47.Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?
- 48.Genellikle sakin ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?
- 49.Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
- 50.İnsanların içinde iken bile bazen kendinizi yalnız hisseder misiniz?
- 51.Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz?
- 52.Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
- 53.Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanır mısınız?
- 54.Sizi eleştirdikleri zaman sakin kalabiliyor musunuz?
- 55.Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görüyorsunuz?
- 56.Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
- 57.Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız olur mu?
- 58.Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?
- 59.Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli ya da üzüntülü hissettiğiniz zamanlar oluyor mu?
- 60.Yaşı sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?
61. Arkadaşınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
- 62.Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğinizi kanısında mısınız?
- 63.Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?
- 64.Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?
65. Akşama doğru ya da sabahlan kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
- 66.Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?
- 67.Çoğu zaman kendinizi yorgun hisseder misiniz?
- 68.Eleştirilmek sizi çok kırar mı?

69. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?
70. Cinsel konularda kendinizi rahat hissediyor musunuz?
71. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
72. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?
73. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
74. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
75. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
76. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?
77. Sık sık başınız ağrır mı?
78. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerin tekrarlamak zorunda kalır mısınız?
79. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
80. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar olur mu?

8.3. EK:3 UYGULAMA PLANI

Mersin ili belediye sınırları içinde yer alan ve aşağıda adları belirtilmiş olan 6 mahallede oturan göç etmiş ve yerleşik yaşayan kadınlara 2007-Güz ve 2008-Bahar dönemleri arasında, göç eden kadınların kişisel uyum düzeylerini belirlemek amacıyla anket formu ve Hacettepe kişilik envanteri uygulanmıştır.

Anket Formu ve Envanter uygulanan mahalleler:

- Çilek Mahallesi
- Kurdali Mahallesi
- Demirtaş Mahallesi
- Bahçe Mahallesi
- Gazi Mahallesi
- Pirireis Mahallesi

Verilerin toplanması: 23/Kasım/2007- 23/Mayıs/2008

Verilerin analizi: 23/Mayıs/2008- 23/Ocak/ 2009

Tez yazımı: 23/Ocak/ 2009- 23/Mayıs/2009

9. ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacının kişisel bilgileri;

Adı; Çiğdem

Soyadı: KAKAÇ TOĞLUK

Açık Adresi: Üniversite Mahallesi Zafanoz Caddesi Fırtına Sitesi A blok 2/8
TRABZON

İş Adresi: KTÜ Farabi Hastanesi Pediatri Enfeksiyon Servisi TRABZON

E- mail adresi: cigdemkakac@hotmail.com

Doğum yeri: Tunceli

Doğum tarih: 20/ 08/ 1980

Medeni durumu: Evli

Babanın mesleği: Edebiyat öğretmeni emekli

Annenin mesleği: Ev Kadını

Kardeş sayısı: 2

Araştırmacının eğitim bilgileri;

İlkokul 1. sınıf: Karlı Köyü İlkokulu Gerze İlçesi/ SİNOP

İlkokul 2- 5 sınıf: Şehit Abdullah Ömer İlkokulu / SAKARYA/ ADAPAZARI

6- 7. sınıf: Atatürk Lisesi / SAKARYA/ ADAPAZARI

8. sınıf: Erdemli Lisesi / Erdemli- MERSİN

Lise 1- 2- 3: Cumhuriyet Lisesi/ TUNCELİ

Araştırmacının lisans bilgileri;

Adı: Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

Bölümü: Hemşirelik

Mezuniyet Yılı: 27/ 01/ 2004

Araştırmacının yüksek lisans bilgileri;

Adı: Mersin Üniversitesi

Anabilim dalı: Hemşirelik

Enstitü: Sağlık Bilimleri

Bölümü: Halk Sağlığı Hemşireliği

Araştırmacı 2005 yılından beri KTÜ Farabi Hastanesinde Pediatri Enfeksiyon Servisinde hemşire olarak çalışmaktadır.